

Diplomová práce

Výtvarné úkoly s papírem pro distanční výuku na 1. stupni ZŠ

Studijní program:

M7503 Učitelství pro základní školy

Studijní obor:

Učitelství pro 1. stupeň základní školy

Autor práce:

Martina Gregorová

Vedoucí práce:

PhDr. Hana Valešová, Ph.D.

Katedra primárního vzdělávání

Liberec 2023

Zadání diplomové práce

Výtvarné úkoly s papírem pro distanční výuku na 1. stupni ZŠ

<i>Jméno a příjmení:</i>	Martina Gregorová
<i>Osobní číslo:</i>	P17000065
<i>Studijní program:</i>	M7503 Učitelství pro základní školy
<i>Studijní obor:</i>	Učitelství pro 1. stupeň základní školy
<i>Zadávací katedra:</i>	Katedra primárního vzdělávání
<i>Akademický rok:</i>	2020/2021

Zásady pro vypracování:

Cíl: Navrhnout sadu výtvarných úkolů s papírem vhodných pro distanční formu výuky. Úkoly budou založené na hře a experimentování s papírem jako výtvarným materiálem, metodicky popsané, graficky zpracované do podoby pracovních listů.

Požadavky: 1) studium odborné literatury, orientace v odborné terminologii, 2) vytvoření uceleného a graficky zpracovaného souboru výtvarných úkolů, 3) metodické zpracování úkolů, 4) ověření v praxi, reflexe a doporučení do praxe.

Metody: reflexe formou písemné ankety s učiteli/žáky

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování práce:

tištěná/elektronická

Jazyk práce:

Čeština

Seznam odborné literatury:

HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.

ROESELVÁ, Věra. Techniky ve výtvarné výchově. Praha: Sarah, c1996. ISBN 80-902267-1-x.

SLAVÍKOVÁ, Vladimíra. Výtvarné čarování: artefietika pro předškoláky a mladší školáky. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2000. ISBN 80-7290-016-1.

ŠOBÁŇOVÁ, Petra. Kapitoly z didaktiky výtvarné výchovy. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. Texty k distančnímu vzdělávání v rámci kombinovaného studia. ISBN 80-244-1469-4.

ŠOBÁŇOVÁ, Petra. Metodický materiál k pedagogické praxi ve výtvarné výchově. V Olomouci: Univerzita Palackého, 2015. ISBN 978-80-244-4756-8.

Vedoucí práce:

PhDr. Hana Valešová, Ph.D.

Katedra primárního vzdělávání

Datum zadání práce:

10. listopadu 2020

Předpokládaný termín odevzdání:

1. dubna 2022

L.S.

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

PhDr. Jana Johnová, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 25. listopadu 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má diplomová práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

Anotace

Diplomová práce se věnuje papíru jako výtvarnému materiálu a následně také jeho využití při distanční výuce. Předmětem diplomové práce, je vytvořit didaktický materiál, který může být při distanční výuce využitý učiteli na 1. stupni základních škol. Tato práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou.

V teoretické části jsou vysvětleny pojmy výtvarná výchova, učitel výtvarné výchovy a výtvarný námět. Jsou zde také přiblíženy pojmy mladší školní věk a samostatný vývoj jedince, distanční vzdělávání, formy distančního vzdělávání, komunikační nástroje, výhody a nevýhody distančního vzdělávání. Samostatnou kapitolu tvoří papír a s ním související techniky plošné a prostorové tvorby.

V praktické části se nachází soubor deseti výtvarných úkolů, které jsou určeny pro učitele na 1. stupni základních praktických škol a vhodné pro distanční vzdělávání.

Klíčová slova

Výtvarná výchova, distanční vzdělávání, praktická škola, výtvarné techniky, papír, výtvarný úkol

Annotation

The diploma thesis is devoted to paper as an art material and subsequently also to the use of paper in distance learning. The subject of the thesis is to create didactic material that can be used by teachers at the 1st grade of elementary schools during distance learning. This work is divided into two parts, theoretical and practical.

In the theoretical part, the terms art education, art teacher, art subject are explained. The terms younger school age and independent development of the individual, distance education, forms of distance education, communication tools, advantages and disadvantages of distance education are also explained here. A separate chapter is made up of paper and related techniques of surface and spatial creation.

In the practical part there is a set of 10 art tasks, which are intended for teachers at the 1st level of basic practical schools and suitable for distance learning.

Key words

Art education, distance education, practical school, art techniques, paper, art task

Poděkování

Chtěla bych poděkovat doktorce. Haně Valešové za poskytnutí cenných rad, její ochotu, a především odborné vedení při zpracování celé této diplomové práce. Velice si jejích rad a jejího času, který mi byla schopna věnovat, vážím.

Mé poděkování patří také všem pedagogům, kteří mi poskytli zpětnou vazbu k mému výzkumnému šetření, a tedy jsem mohla s těmito informacemi dále pracovat.

A v neposlední řadě všem mým žákům, kteří tvořili výtvarné práce uvedené v praktické části této práce.

Obsah

ÚVOD	11
TEORETICKÁ ČÁST	13
1 VÝTVARNÁ VÝCHOVA NA PRVNÍM STUPNI ZŠ	13
1.1 HISTORIE VÝTVARNÉ VÝCHOVY	14
1.2 SOUČASNÉ POJETÍ VÝTVARNÉ VÝCHOVY	17
1.3 VZDĚLÁVACÍ OBLAST UMĚNÍ A KULTURA	20
2 VÝTVARNÁ VÝCHOVA NA ZÁKLADNÍCH PRAKTICKÝCH ŠKOLÁCH	22
2.1 UČITEL VÝTVARNÉ VÝCHOVY	22
2.2 VÝTVARNÝ NÁMĚT A VÝTVARNÉ POZNÁNÍ	23
2.3 VÝTVARNÝ PROJEV ŽÁKŮ	24
2.3.1 <i>Fáze výtvarného projevu</i>	25
3 CHARAKTERISTIKA ZÁKLADNÍCH ŠKOL PRAKTICKÝCH	28
3.1 VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY A CÍLE V ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH PRAKTICKÝCH	28
3.2 HODNOCENÍ ŽÁKŮ	29
3.3 ŽÁCI S MENTÁLNÍ RETARDACÍ	29
3.4 ŽÁCI S PORUCHAMI CHOVÁNÍ	31
4 DISTANČNÍ VZDĚLÁVÁNÍ JAKO FORMA VEDENÉ VÝUKY	34
4.1 PRINCIPY DISTANČNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ	35
4.2 FORMY DISTANČNÍ VÝUKY	35
4.3 KOMUNIKAČNÍ NÁSTROJE PŘI DISTANČNÍM VZDĚLÁVÁNÍ	36
4.4 VÝHODY A NEVÝHODY DISTANČNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ	36
5 PAPÍR JAKO MATERIÁL VE VÝTVARNÉ VÝCHOVĚ	37
5.1 HISTORIE A SOUČASNOST VÝROBY PAPÍRU	37
5.2 VÝROBA PAPÍRŮ DNES	38
5.3 MOŽNOSTI DĚLENÍ PAPÍRU	40
5.4 PAPÍR JAKO PODKLAD	42
6 PLOŠNÁ A PROSTOROVÁ TVORBA S PAPÍREM VE VÝTVARNÉ VÝCHOVĚ	43
6.1 MOŽNOSTI PAPÍRU V PLOŠNÉ TVORBĚ	43
6.1.1 <i>Kresba</i>	44
6.1.2 <i>Malba</i>	44
6.1.3 <i>Grafika</i>	45
6.2 PROSTOROVÁ TVORBA	46
6.2.1 <i>Spontánní tvarování papíru</i>	46
6.2.2 <i>Záměrné konstruování tvaru</i>	47
PRAKTICKÁ ČÁST	50
7 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	50
7.1 METODA VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	50
7.2 CÍL VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	50
7.2.1 <i>Výzkumná otázka</i>	51
7.3 POPIS VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	51
7.4 ANALÝZA DAT	52
7.5 HODNOCENÍ ANKETNÍHO ŠETŘENÍ	54
7.6 SHRNUTÍ ANKETNÍHO ŠETŘENÍ	55
8. SOUBOR VÝTVARNÝCH ÚKOLŮ	56
8.1 CÍL VÝTVARNÝCH ÚKOLŮ	56
8.2 CHARAKTERISTIKA TŘÍDY	56

8.3 POPIS VÝTVARNÝCH ÚKOLŮ	57
8.3.1 Keř, který mě uspal.....	58
8.3.2 Jmenují se	60
8.3.3 Letní okno	62
8.3.4 Módní návrhář.....	65
8.3.5 Spíž- koláž.....	68
8.3.6 Zamrzlá vločka.....	70
8.3.7 Pan strom	72
8.3.8 Paní zima	75
8.3.9 Co ve mně najdeš.....	78
8.3.10 Napálená liška	80
ZÁVĚR.....	82
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	83
SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ	86
SEZNAM PŘÍLOH	89

Úvod

Nenahraditelnou součástí vzdělávání na každé škole je výtvarná výchova. Již z názvu „výtvarná výchova“ je zřejmé, že tento předmět slouží, stejně jako jiné předměty, k výchově a formování osobnosti žáků. Výtvarná výchova formuje osobnost, rozvíjí představivost, fantazii a potencionální talent žáků v oboru výtvarné kultury. Cíl výtvarné výchovy je vychovávat a formovat žáky, utvářet přístup dítěte k výtvarné kultuře, rozvíjet schopnosti a dovednosti vzhledem k jejich výtvarnému umění. Již od mala se každé dítě vyjadřuje za pomoci výtvarných prostředků, které má k dispozici. Vyjadřuje svou osobitost, fantazii a osobitý pohled na svět, jak vnitřní, tak vnější. S výtvarnou výchovou je úzce spjaté nonverbální vyjadřování, které je v tomto předmětu běžné. Děti se pomocí výtvarných prostředků vyjadřují k naskytnutým situacím, tématům nebo prožitkům. V mladším školním věku, kdy dítě nastupuje do školy a mění se jeho status z předškolního dítěte na vyšší status, a to status žáka, tak se postupem času tvoří vyvíjí jeho výtvarné myšlení, které patří k přirozenému vývoji.

Vyučováním výtvarné výchovy se u žáků prohlubuje zájem o výtvarné umění a žáci se učí porozumět a pochopit tzv. „Výtvarný jazyk“. K pochopení, objevování a rozvíjení zájmu o výtvarné umění nám slouží různé výtvarné techniky a prostředky, se kterými se žáci během své školní docházky setkávají. Jsou to prostředky, které nejsou k dispozici v domácnosti, jako např. gravírovací pero nebo naopak prostředky, které jsou volně dostupné pro každého žáka a nejsou finančně náročné. Mezi tyto prostředky, které jsou finančně nenáročné, patří např. papír, o kterém jsem se rozhodla psát tuto diplomovou práci.

Na počátku roku 2020 propuklo zcela nové virové onemocnění, které se nazývá Covid-19. S tímto virovým onemocněním přišlo také celoplošné uzavírání škol, takže z běžného vzdělávání se přešlo na distanční výuku. Nařízení distanční výuky přišlo velmi rychle a školy se svými vyučujícími na tuto situaci nemohli být dostatečně připraveni, jak digitálními, školními či jinými pomůckami. Někteří vyučující zahájili výuku online pomocí digitálních nástrojů a internetových platforem. Jiní zase zahájili výuku off-line, kdy zadávali žákům jednotlivé úkoly, cvičení nebo pracovní listy.

Školy sice měly technické a digitální vybavení, ale s ohledem na výtvarnou výchovu a tuto mimořádnou situaci, bylo toto období velmi složité. Žáci museli pracovat pouze

z domácího prostředí, i přesto, že veškeré pracovní pomůcky se nacházely ve školním zázemí. Bylo nutné vymyslet takové pracovní pomůcky, které mají k dispozici doma všichni žáci, protože obchody byly zavřené. Toto období bylo pro mnohé učitele výtvarné výchovy výzvou, jelikož se s touto formou vedení výuky ještě nesetkali. Pokud ale žáci dostávají zadané práce „*nakresli květinu, nakresli zážitek aj*“, hrozí, že začnou ztrácet zájem o výtvarnou výchovu a výtvarné umění, protože netvoří, nezkouší nové věci a nemohou rozvíjet svůj potenciální talent. Je nutné střídat aktivity a techniky ve výtvarné výchově, a to bez ohledu na momentální situaci. To byl důvod, proč jsem si zvolila pro diplomovou práci právě tvoření s papírem. Papír je jako materiál volně dostupný a nabízí širokou škálu využití ve výtvarné výchově.

Diplomová práce se skládá ze dvou částí. Z teoretické části, ve které se nachází šest kapitol s menšími podkapitolami a z praktické části, kde se nachází anketní šetření spolu s metodickými listy, které vznikly jako materiál pro učitele výtvarné výchovy.

TEORETICKÁ ČÁST

1 VÝTVARNÁ VÝCHOVA NA PRVNÍM STUPNI ZŠ

Výtvarná výchova je obor „*dynamicky se rozvíjející teorií, s různými výtvarně výchovnými koncepcemi, s úzkou vazbou na výtvarné umění a rozsáhlou tématickou sférou*“ (Roeselová, 2003, s. 3).

Výtvarná výchova hraje v životě jedince významnou roli již od útlého věku, jelikož výtvarný projev jedince je nejprve brán jako samovolná aktivita/ hra, která je nezbytnou součástí objevování jeho okolního světa.

V pojmu umění a kultury, je v kurikulárním dokumentu popisována jako oblast, která umožňuje žákům poznání jiného světa než jen rozumového, se nachází výtvarná výchova a hudební výchova. Zobrazuje jim umění a kulturu jako jednu z nenahraditelných prvků lidského života. Umění je rozuměno „Proces specifického poznání a dorozumívání se, ve kterém žáci získávají informace o vnitřním a vnějším světě a jeho souvislostech, které je možné vyjadřovat a oznamovat pouze uměleckými prostředky. V této oblasti se žáci učí osvojovat si svět pomocí uměleckých prvků. Dochází zde k rozvíjení tvořivosti, osobitého citění a pochopení uměleckého díla jedincem. V tvůrčích aktivitách jsou především zdokonalovány schopnosti nonverbální komunikace, a to pomocí tónu, zvuku, linie, tvaru, bodu, barvy, mimiky, gesta atp.“ (Jeřábek, Tupý, 2013).

Vzdělávací složka výtvarné výchovy vyplývá z odborných znalostí a dovedností, které jsou nezbytné především pro vlastní tvorbu a dále také jsou velice potřebné k pochopení výtvarnému vyjadřování druhých osob. Pro umělecké sdělení jsou výtvarné znalosti, zkušenosti a dovednosti zcela nezbytné, jelikož pouze s těmito sděleními si může jedinec nejlépe vybrat volbu prostředků.

Výtvarné výchově se postupem časem dostávalo díky pedagogům, kteří se jí ujali, nových rozměrů. Dříve výtvarná výchova nebyla ani z daleka jako dnes. Dokonalá podoba práce byla na prvním místě a potlačovala tak veškerou aktivitu a zájem u dětí. Pokud se kladl největší důraz na dokonalou podobu, nebyla tedy rozvíjena ani fantazie, kreativita či nápady dětí, a to nasvědčuje tomu, že se nemohla rozvíjet výtvarná osobnost dítěte. Za posledních několik let se v souvislosti s proměnami výtvarného umění a společnosti výtvarná výchova změnila. Oproti

dřívějších dobám výtvarná výchova nyní vede žáky k poznávacím procesům a komunikaci. Žáci zpracovávají předměty, s jimiž se setkávají v reálném životě, různými tvořivými způsoby.

1.1 Historie výtvarné výchovy

Didaktika se v českých zemích vyvíjela převážně v rámci široce chápané estetické výchovy, což je patrné od J. A. Komenského. Komenský stál za tvrzením, že v uměleckém tvoření by se mělo dítě vzdělávat již v předškolním věku. Rodina dítěte měla dítě opečovávat nejen v tzv. ochutnávce básnictví, ale i v estetické stránce dítěte. Prostředí školy mělo být čistě bílé a zdobené barevnými obrazy (Jůva, 1995).

Výnosem císařovny Marie Terezie byl v Českých zemích v roce 1774 zaveden Felgbigerův Obecní školní řád, který také obsahoval kreslení kružítkem, pravítkem a volnou rukou. Výtvarná výchova do vzdělávacích osnov byla integrována v dobách tzv. tereziánsko-josefínských reforem, které celkově zasáhli do školství na našem území. Již v této době bylo požadováno, aby vyučování všech předmětů dosahovalo vytyčených cílů, jako to máme i nyní v 21. století. Dosahovalo se tedy cílů, stejně jako dnes, ale v 18. století byly cíle naprosto rozdílné. Ve středu vzdělávání nestály osobnostní či fyziologické odlišnosti dětí, ale nutnosti potřebné k hospodářství a jiné přeměny, které vycházely ze společnosti, kvůli vzestupu průmyslu, vojenství aj. Za krále Josefa I. měla výtvarná výchova název kreslení kružítkem, pravítkem anebo tzv. od ruky. Obsahem onoho vzdělávacího odvětví bylo kopírování geometrických zobrazení nebo provedení různých ornamentů (Blatný, 1983).

V roce 1869 byl předmět „*Kreslení*“ uzákoněn jako učební předmět na všech Rakousko-Uherských školách. Předmět měl odpovídat praktickým potřebám výroby a státní správy. Proto se opomíjela symbolická, duchovní i expresivní stránka kresby. Cílem předmětu byla praktická výchova k řemeslu jako návod k hotovení plánů. Vzhledem k tomuto přístupu vyučování docházelo k mnoha nedostatkům v předmětu, které jsou uvedeny níže např. (Cikánová, 1998, s.1)

- Nerozvíjela se pozorovací schopnost
- Nerozvíjela se fantazie dítěte
- Nepočítalo se se zájmem a aktivitou dítěte
- Zákonitosti myšlení dítěte se nerespektovaly (přechod od konkrétního k obecnému).

- Potlačovala se tvořivá schopnost dítěte

Odezvou na průmyslovou revoluci, která byla na přelomu 18. a 19. století, bylo hnutí Arts & Crafts. Toto hnutí se vyznačovalo ruční výrobou, která byla speciálně zaměřená na kvalitu. Cílem hnutí bylo, aby si kdokoli mohl vyrobit vlastní předměty, které budou úhledné a hodnotné. Do tohoto hnutí se řadí také umělecká škola „Bauhaus“, která byla významnou tím, že její zásadou bylo propojit řemesla a uměleckou tvorbu. Výuka na této škole se konala formou dílen a byla zaměřena jak prakticky, tak teoreticky. Doposud se tato zásada používá na fakultách architektury.

Na sklonku 19. století se mezi českými výtvarnými pedagogy šíří myšlenky za tzv. uměleckou výchovu. Tyto úvahy se ztotožnil v textu od Josefa Patočky „Ideály umělecké výchovy a půda české skutečnosti“. Je zde autorem uvedeno, že v České republice nemáme svého Lichtwarka, kterého se později snažili najít v Otakaru Hostinském. Právě Otakar Hostinský zastítil pro uměleckou výchovu. První českou výstavu, a to v červenci 1903 v Náchodě. V té době bylo jen velmi málo vystudovaných pedagogů, kteří vyučovali výtvarnou výchovu. Hostinský trval na tom, aby v umění byl na prvním místě zájem věcný, poté estetický a pak nakonec umělecký (časopis pro výtvarnou a obecně estetickou výchovu, 55/2015).

Na přelomu 19. a 20. století vzrůstal zájem o dětský výtvarný projev. Přelom století probíhá ve znamení „*Mezinárodních kreslířských kongresů*“, které jsou spojeny s rozsáhlými výstavami dětských výtvarných děl. Začali se sdružovat příznivci výtvarné edukace, kde docházelo k diskuzím o změnách pojetí výuky. Prohluboval se zájem o dětský výtvarný projev.

Na počátku 20. století nastává v českých zemích hnutí za uměleckou výchovu. Představiteli tohoto hnutí jsou Josef Patočka a Otakar Hostinský. Vznikají moderní dějiny výtvarné výchovy, které spočívají v kontextu národních obrozeneckých tradic, organizační a ideové rovině, nové objevy a také výzkumy dětského výtvarného projevu aj. Mezi první fundované pokusy v oblasti psychologicky pojaté výtvarné edukace u nás patřili práce Františka Čády. (Cíkáňová, 1998).

Cíle „Hnutí za uměleckou výchovou“

- Vzdělávání učitelů
- Rozvoj umělecké výchovy na školách
- Rozšíření námětů z okolního života dětí

V 1. polovině 20. století byl ve směru ornamentalismu a dekorativismu. Toto období směřovalo k praktickému a tradičnímu pojetí, jelikož bylo řemeslo založeno na systematickém a nepřetržitém cvičení praktických dovedností.

V 21. století teoretik výtvarné výchovy kooperuje s učitelem. Teorie má dnes spíše rozjímavou funkci. Hlavní funkcí učitele výtvarné výchovy je iniciovat výtvarný proces. Estetická stránka výtvarného díla již nestojí na prvním místě. V současnosti je v praxi výtvarné výchovy kladen důraz několik funkcí:

- Mezioborovost
- Improvizace, spontánnost
- Komunikace
- Multimediální ráz

Byly různé teorie, které usměřovaly výtvarně estetické uvažování jako např. „teorie vcítění“. Představitelem této teorie byl Theodor Lipps a usilovala o snahu a podněcování cítění. Stála na tvrzení, že moderní člověk vnímá půvab jakožto energickou schopnost a vede ho k uspokojení svých potřeb v důležitosti svého života. Dalším představitelem 20. století je Max Verworn, který zavedl vzdělávání o ideoplastickém a fyzioplastickém umění, jenž objevoval nejen v pravěkém umění, ale také v dětské bezděčné kresbě.

První pedocentrické směry usilovaly o zvětšování a prohlubování zájmu o dítě, jeho psychiku a s ním spojený dětský výtvarný projev. Dále o spontanelitu dětského výtvarného projevu a individualitu dítěte. V té době se vedl velký počet výzkumů, zaměřených na dětskou kresbu. Mnohdy kompletní odstoupení od didaktické stránky výtvarné výchovy. Dle Čády z dětské kresby plyne určité sdělení a promítání sebe samého. Z dětské kresby lze pozorovat, co si pamatuje. Nejeví totiž úsilí o kopírování zvláštnosti konkrétního předmětu.

V období po 2. světové válce zájem o výtvarnou výchovu klesl. Nový školský zákon, který byl vydán v době komunistického režimu, spatřoval ideál tvoření ve sjednocených dílech socialistického realismu. Významná změna přišla až se založením časopisu „Estetická výchova“, který začal být vydáván od roku 1960 (Cikánová, 1998).

1.2 Současné pojetí výtvarné výchovy

V odvětví výtvarné kultury jsou momentálně prosazovány přístupy jako strukturalisticky pojaté vizuální sémiotiky, vizuální antropologie, kulturní antropologie, postupy a poznatky současného umění, ale také historie umění aj. Je zapotřebí kritického myšlení ke čtení a tvorbě vizuálních textů. Současná výtvarná výchova je také úzce spjata s odvětvím digitálních médií a vizuální kultury. Zásadní je vizuální gramotnost, která je potřebná pro aktivní tvorbu a vizuální komunikaci žáka.

Výtvarná výchova je tedy v dnešní době rozšířena o tvořivý přístup a vizuální komunikaci. Tyto dvě složky hrají ve výtvarné výchově zásadní roli, jelikož vedou děti k tomu, aby podněty, se kterými se běžně setkávají a které mají různé prvky, byly schopny rozpoznat a přenést do vizuálně obrazných vyjádření. Výtvarná výchova se dále dělí na dvě důležité složky, které společně utvářejí osobnost žáků – výchovnou složku a výtvarně vzdělávací (L. Kitzbergerová, M. Makovský, M. Pastorová, V. Uhl Skřivanová, P. Šobáňová, J. Vančát, podkladová studie, 2019).

Složka výchovná podporuje schopnost reflexe, sebeuvědomování a sebevyjádření pomocí různých prostředků. Žák se v této složce vyjadřuje jazykem barev a tvarů či výtvarným jazykem. Hlavními výchovnými prostředky jsou souvislosti a vztahy, podnítit zájem o vybrané téma či zájem o výtvarné uchopení problému.

Složka výtvarně vzdělávací učí žáky zacházet s výtvarnými prvky jako jsou barvy a tvary, linie, poznávání vlastností v ploše a prostoru. Dále seznamuje žáky s výtvarnými materiály, postupy a nástroji. Pokud se žáci ve výtvarné výchově učí novým znalostem, formuje se jejich výtvarné myšlení.

Soudobým cílem výtvarné výchovy, v souladu s platným rámcovým vzdělávacím programem, je vzdělávat žáka aktivně a společně s jeho největším zaujetím tak, aby využíval zrakové

prostředky k tzv. „rozvoji jeho smyslového vnímání, k uvolňování jeho obrazné představivosti a k rozšiřování schopností jeho komunikačního uplatnění.“ (L. Kitzbergerová, M. Makovský, M. Pastorová, V. Uhl Skřivanová, P. Šobáňová, J. Vančát, podkladová studie, 2019, s. 3).

V současnosti oblast výtvarná výchova v RVP ZV¹ je členěna do tří oblastí, které bych ráda přiblížila níže:

- **Uplatňování subjektivity** – náplní této oblasti jsou činnosti, které pomáhají rozvíjet schopnost žáka „rozlišovat podíl samostatných smyslů na cítění reality a uvědomovat si působení této zkušenosti na volbu a využití přiměřených prostředků pro její ztvárnění“ (Jeřábek & Tupý, 2013).
- **Ověřování komunikačních účinků** – náplní této oblasti jsou činnosti, které dovolují žákovu vyvíjení přehledu zrakově obrazných ztvárnění v komunikaci a odhalování nových, netradičních možností pro využití ve vlastní tvorbě
- **Rozvíjení smyslové citlivosti** – náplní této oblasti je konání, které dovoluje zlepšovat žákovu schopnost „rozeznávat účast individuálních percepcí na vnímání skutečnosti a být si vědom vlivu tohoto zážitku pro volbu vhodných nástrojů, které následně využije ve svém výtvarném ztvárnění“ (RVP ZV, 2021).

Očekávané výstupy žáka 1. období 1. stupně

- Dokáže rozpoznat a pojmenovat prvky vizuálně obrazného vyjádření (linie, objemy, tvary, objekty, barvy, aj.). Pomocí vlastních zážitků a zkušeností, dokáže dítě tyto prvky správně roztrždit a porovnat.
- V plošné i prostorové tvorbě zvládne vyjádřit vlastní zkušenosti.
- Dokáže vyjadřovat rozdíly při vnímání událostí různými smysly a zvolí vhodné prostředky pro jejich vyjádření.
- Pomocí svých schopností zvládne interpretovat různá vizuálně obrazná vyjádření, které následně dokáže konfrontovat se svojí stávající zkušeností.

¹ Rámcově vzdělávací program základního vzdělávání

- Za pomoci vlastních zkušeností zjišťuje a zapojuje do komunikace obsah vizuálně obrazných vyjádření, které samostatně vytvořil, upravil anebo vybral.

Očekávané výstupy žáka 2. období 1. stupně

- Za pomoci vlastních tvůrčích činností dokáže pojmenovat prvky vizuálně obrazného vyjádření. Dále tyto prvky zvládne porovnávat na základě souvislostí (světelné proporce, barevné kontrasty, poměrné vztahy aj.).
- Při své tvorbě využívá a kombinuje prvky vizuálně obrazného vyjádření (v plošném, prostorovém i objemovém vyjádření).
- Zvládne při své tvorbě uplatnit a projevit vlastní životní zkušenosti.
- Nachází různorodé prostředky za pomoci zrakových a ostatních smyslů. Opět je dále dokáže využívat ve své plošné, prostorové i objemové tvorbě.
- Ke svému vizuálně obraznému vyjádření využívá svou osobitost. Stejně tak svou osobitost využívá v přístupu k realitě i k interpretaci své tvorby. Pro ztvárnění nových a netradičních pocitů zvolí a kombinuje různé prostředky.
- Dokáže porovnávat různé zdroje vizuálně obrazného vyjádření a připouští si je jako zdroje inspirace.
- Žák dokáže komunikovat v sociální skupině, zapojuje resumé svého vizuálně obrazného vyjádření (RVP ZV, 2021).

1.3 Vzdělávací oblast umění a kultura

Vzdělávací oblast, do které je zařazena výtvarná výchova se nazývá oblastí umění a kultury. Tato oblast vede žáky k poznávání světa okolo sebe jinou formou, než jen iracionální a je nenahraditelnou složkou lidského života.

V této oblasti je zařazena výchova výtvarná, hudební, ale také dramatická. Všechny tyto vyučovací předměty vedou žáky k uměleckému osvojování.

Ve výtvarné výchově se žáci začleňují do společenské existence a socializují se pomocí kultury a svého každodenního života. Učí se také vyjadřovat a formulovat své myšlenky především pomocí uměleckých prostředků, které si osvojují. Vzdělávání v této oblasti žákům přináší umělecké osvojení světa s estetickým účinkem. Dochází zde k rozvíjení citění, tvořivosti a vnímání jedince nejen k sobě samému, ale také k celému světu.

V tvořivých činnostech žáci rozvíjejí své schopnosti pomocí nonverbálních prostředků. Vyjadřují je tedy pomocí linií, bodů, tvarů, barev atp. (RVP ZV, 2021).

Platný kurikulární dokument zahrnuje vzdělávací oblast Umění a kultura. V praxi můžeme sledovat, že tyto konkrétní výchovy jsou stále podceňovány a nejčastěji k tomu dochází ve výtvarné výchově. Všechny tvůrčí aktivity by měli přispívat k utváření a rozvoji kompetencí žáka tím, že ho vedou k:

- chápání umění a kultury v jejich vzájemné provázanosti
- učení se prostřednictvím vlastní tvorby opírající se o subjektivně jedinečné vnímání
- rozvíjení tvůrčího potenciálu
- tvořivému přístupu ke světu
- možnosti překonávání životních stereotypů
- účasti procesu tvorby

Všichni žáci by měli mít možnost tvořit, a poznávat umění a kulturu. Měli by být vedeni k tolerantnímu přístupu k umění, ale i k tvorbě svých spolužáků (Stadlerová, Taylor, 2019).

2 VÝTVARNÁ VÝCHOVA NA ZÁKLADNÍCH PRAKTICKÝCH ŠKOLÁCH

Jelikož na základních praktických školách jsou zařazeny děti s určitými druhy znevýhodnění, handicapem nebo problémovým chováním, je vyučování předmětu výtvarné výchovy je zcela odlišné než na běžných základních školách. Výtvarná výchova na základních školách praktických je pro tyto děti náročnější a je potřeba volit vhodné techniky a pracovní postupy, s ohledem na jejich poruchy a handicapy.

Na základních školách praktických se nacházejí žáci po DMO² nebo například žáci, kteří trpí tuberózní sklerózou. Tyto žáci mají problémy s motorikou, tudíž je pro ně obtížné pracovat s nůžkami. Zde můžeme tedy uvést jako vhodný pracovní postup trhání. Trhání papíru je pro tyto děti jednodušší a také to rozvíjí jejich manuální zručnost. Dalším vhodným pracovním postupem pro žáky, trpící těmito poruchami, je modelování a práce s hmotou, která se také podílí na rozvoji jemné motoriky. Naopak u žáků, kteří mají diagnostikovanou hyperkinetickou poruchu doprovázenou s poruchou pozornosti, je vhodnou technikou dripping. U žáků s poruchami chování, kteří mají sklony k agresivitě, je vhodné volit takové pracovní postupy, které povedou k uvolnění jejich agrese.

2.1 Učitel výtvarné výchovy

Největší snahou každého učitele výtvarné výchovy by mělo být přesahování hranice střetnutí s výtvarnou kulturou a vést žáky k prohloubení silnějších vztahů s uměním. Silnější vztahy žáci navazují pomocí vlastních činností ve výtvarné výchově. Učitel výtvarné výchovy by měl ztělesňovat mnoho tváří a měl by mít objektivní vztah k umění. Podle mé úvahy, by měl být učitelem někdo, kdo má zájem o výtvarné umění a dokáže tento zájem předat žákům tak, aby i u nich vzbudil zájem o výtvarnou výchovu, nikoli aby jim svým přístupem zprotivil výtvarnou výchovu (Pospíšil, Řepa, Šobánková, 2019).

Učitel ve své práci musí zvládnout nesmírně širokou a rozsáhlou oblast, ale zároveň se musí držet a nenechat se svést ze své profesní cesty a svého zaměření ke specialistům – tzn. Profesionální umělec, historik umění aj. U tohoto povolání se předpokládá celoživotní vzdělávání ve výtvarném umění. Musí rozšířit své znalosti v individuálních zaměřených oblastech, ale následně je rozumně sjednocovat do určitého celku, který bude možné využívat v oboru

² Dětská mozková obrna

výchovy a vzdělávání. Z tohoto již plyne, že učitel výtvarné výchovy by měl mít tvůrčí osobnost s vymezeným postojem k životu a k umění (Vančát, 1998).

Ve vzdělávacím procesu učitel promýšlí, připravuje a v neposlední řadě dostatečně motivuje výtvarnou činnost, která se stejně jako ostatní obory neustále posouvá dál. Učitel výtvarné výchovy by měl vnímat sociální dění, sledovat neustále nové proměny, o které mají mladé generace největší zájem a v rozumné míře se jim také přizpůsobit (Roeselová, 2003).

Pro učitele v praxi jsou rámcové vzdělávací programy důležité z toho důvodu, že jejich pojetí a formulace v nich obsažené nám nabízejí nástroje pro analýzu obsahu našeho pedagogického působení. Rozvoj dovedností je dán především tím, jaké výchovně-vzdělávací strategie učitel používá. Z toho vyplývá, že k naplnění klíčových kompetencí nepřichází automaticky s námětem, jímž se v hodině výtvarné výchovy zabýváme, ale až s konkrétními činnostmi, které žáci samostatně provádějí (Kitzbergerová, 2014).

2.2 Výtvarný námět a výtvarné poznání

Výtvarný námět slouží ke ztotožnění dětí, které je nezbytné pro objevování ve výtvarné výchově. Námět by měl být dětem inspirací, ze které budou čerpat pro své žákovské práce a měl by vycházet z poznání okolního světa a z primárních lidských vztahů jako např.

- Dítě a příroda
- Dítě a lidé
- Dítě a psané slovo
- Dítě a svět věcí
- Dítě a techniky apod

Pomocí vyjadřovacích prostředků a námětu, dítě ztvárňuje svůj výtvarný projev tzv. námět naplňuje osobním obsahem. Výsledná žákovská práce znázorňuje, jak na dané dítě působí okolní svět, jeho představy a zkušenosti (Kitzbergerová, 2014).

Učitel rozvíjí výtvarné vyjadřování a výtvarnou komunikaci dětí. Je tedy zapotřebí, aby na začátku vyučovací hodiny nebyl prezentován konkrétní námět, ale problém, který žáky povede k vyřešení. Jelikož každý jedinec je jedinečný, tak si hledá motiv, se kterým se ztotožní

a povede ho k vyjádření zkoumaného problému. V hodinách výtvarné výchovy nejde tedy o napodobení předkládaného zobrazení, ale výslednou žákovskou práci, ke které se za pomoci dětského uvažování dítě dostalo.

Výtvarná výchova a sní i výtvarný námět vede dítě, se učit být. Podporuje individuální tvorbu dětí, která vždy vychází z individuálních zkušeností dětí, individuálních zážitků znalostí či dovedností. Děti a jejich výsledné práce by neměly být ovlivňovány učitelovou představou, jak má výsledná práce vypadat. Výsledná žákovská práce by měla ukazovat individuální řešení zadaného problému. Hazuková ve své knize shrnuje přínos výtvarné výchovy k osobnostnímu vývoji dítěte. Dítě za pomoci výtvarné výchovy poznává sebe samo, nonverbálně vyjadřuje své názory, pocity, učí se pochopit vlastní možnosti, se kterými dále pracuje (Hazuková, 2012).

Výtvarné poznání je tzv. střed, ve které se prolíná emocionalita a racionalita dětí s okolním světem. Právě ve výtvarné výchově může učitel podněcovat vývoj dětí. Za pomoci nonverbálních prostředků a vyvolávaných duševní úlevou a duševní rovnováhou.

2.3 Výtvarný projev žáků

Z diskuzí s rodiči vyplývá, že mají v podvědomí, že v předmětu výtvarné výchovy budou žáci „začátečníci“ pracovat a využívat pouze kresbu tužkou či malbu temperovými nebo vodo-
vými barvami. Z toho vyplývá, že lidé mají o výtvarné výchově mínění, že právě v tomto předmětu se děti vzdělávají v kresbě či malbě. Mnoho lidí má vštípeno, že tento krok je ve výtvarné výchově prvotní a bez něhož by se děti nemohly výtvarně vyjadřovat. Výtvarně vyjadřovat se lze ale také za pomoci jiných technik, postupů a využití materiálů. V první řadě bychom se měli zaměřit na to, že každá žákovská práce je velmi osobitá a odráží výtvarný projev a výtvarnou komunikaci dítěte. Každý člověk je jedinečný, a tedy každá žákovská práce bude jedinečná. Jakmile přijmeme toto vysvětlení jako základní kámen pedagogických postojů, dosáhneme tím efektivního nástroje k vzbuzování zájmu, tvořivosti a zodpovědnosti za své dílo dětí (Kitzbergerová, 2014).

Projev je ovlivněn několika faktory např. výchovou, výtvarnou kulturou, sociálním a společenským prostředím, vztahy a kulturními faktory.

Ve výsledném dětském výtvarném projevu se odráží vnímavost a vyrovnávání jedince s okolním světem a projevuje se celá osobnost, nejen úzké složky psychiky. Projev odráží emocionální i racionální poznávání a logické myšlení. Osobnost se rozvíjí po všech stránkách. Dále se také rozvíjí fantazie, tvořivost a estetické cítění. Dětský projev bývá spontánní, kreativní a upřímný a tím děti vyjadřují svou osobnost (Hazuková, Šamšula, 2005).

Výtvarný projev souvisí s dětským vývojem myšlení a intelektu. Výsledná kvalita promítá i další psychické podklady. Na základě dětského výtvarného projevu se můžeme také dozvídat bližší informace o psychice dítěte, se kterými dále pedagog může pracovat.

2.3.1 Fáze výtvarného projevu

Výtvarný projev dítěte vychází z motorických dovedností a individuálního rozvoje myšlení. Nejdříve převažuje uchvácení stopy z použitého nástroje. Jakmile toto uchvácení pomine, tak přichází zájem o pochopení sebe a vlastních pocitů, které jsou spojeny s použitým materiálem nebo nástrojem. Roeselová uvádí, že až žáci staršího věku se snaží učit komplikovanějším výtvarným postupům a technikám (Roeselová, 2003)

1) Předvýtvarná fáze dětského projevu

Hazuková a Šamšula nazývají první fázi jako předvýtvarnou. Dle Uždila je první fáze nazvána ničivou (Uždil, 1978, s. 95). V této fázi dítě netvoří pouze s papírem, ale rádo předměty trhá, mačká, láme, špiní aj. Ač velmi dospělých jedinců v tomto ohledu tvoření smysl nevidí, tak je nutné děti v této fázi a v těchto činnostech neustále podporovat. Pokud budou dospělí děti podporovat, budou v nich podněcovat zájem o tvořivost a možnost naplnění jejich výtvarného potenciálu (Hazuková, Šamšula, 2005).

2) Fáze tzv. čáranic

Fází čáranic prochází dítě zhruba mezi druhým až třetím rokem. Ve výsledných grafických vyjádřeních můžeme sledovat rozvoj psychomotoriky dítěte. Dítě je při své tvorbě natolik uchvácené pohyby své ruky, že výsledná tvorba jsou náhodné čáranice. Později však své čáranice dítě začne označovat názvy, jelikož v nich sleduje určité předměty. Tyto nazvané kresby jsou podmíněny na pocitech a náladu dítěte (Stehlíkova Babyrádová, 2014).

3) Fáze vzniku grafických typů

Následné období označujeme jako období grafických typů. Postupným vývojem dítěte, dítě přichází na to, že ho baví malovat určité útvary a symboly. Jakmile dítě kreslí stejné útvary či symboly, tak jim přisuzuje také vždy stejný význam (Stehlíková Babyrádová, 2014, s. 64). Postupným časem dítě ke svým útvarům přidává nové a nové útvary nebo symboly a tím zpestřuje svůj výsledný výtvar. Jako příklad si můžeme uvést kresbu obličeje, kdy dítě nejprve nakreslí libovolný kruh, a ten dále doplňuje podle své fantazie o oči, ústa, vlasy aj (Hazuková, Šamšula, 2005, s. 59).

4) Fáze symbolismu a ideoplasticismu

Za pomoci náhodných otázek rodičů a jiných osob, dítě zjistí, že jeho výsledná tvorba může mít význam. Mluvíme o otázkách např. Co jsi to teď nakreslil? A co znamená tamten předmět ve tvém výtvaru? Následně tedy začíná dítě kreslit svět takový, jaký ho samo vidí a vnímá (Vágnerová, 2017). Stehlíková-Babynárová vysvětluje plasticismus jako zákon zpodobnění skutečnosti, při které není prezentován předmět, děj nebo figura podle skutečnosti, ale je ztvárněn za pomoci jednoduchých geometrických tvarů, linií nebo například barevných skvrn (Stehlíková Babyrádová, 2014, s. 65).

5) Fáze tzv. vizualizace a raného poetického fyzioplasticismu

Pátou fází vývoje dětského výtvarného projevu označujeme jako vizualizace a dále poetický fyzioplasticismus. Pojem vizualizace nám přibližuje takovou tvorbu, která vzniká na základě viděného okolního světa očima dítěte. Ve výsledné tvorbě tedy můžeme pozorovat, jak dítě vidí realitu skutečného světa. Vizualizace společně s pojmem poetického fyzioplasticismu nám přibližuje výtvar takového typu, kdy se dítě snaží nakreslit svět takový, jaký ho vidí, ale jeho výtvarné schopnosti jsou na určité stupni vývoje, a tedy dochází k různým deformacím předmětů a zkreslení. V tomto období je nezbytné přispívat elánu dítěte a jeho nadšení z kreslení nebo tvoření (Stehlíková Babyrádová, 2014).

6) Fáze krize výtvarného projevu

Pro krizi výtvarného projevu není přesně definována věková kategorie, ale přichází nejvíce v době, kdy dítě prochází dospíváním, a tedy objevuje formální operace a abstraktní myšlení. Také kritické myšlení z velké části ovlivňuje výtvarnou tvorbu dětí, která již není už tak

spontánní jako dříve (Hazulková, 2005). Kritické myšlení vede žáka k tomu, že má v hlavě určitou představivost, jak výtvarný námět provést, ale zároveň si je vědomo toho, co je schopno jak kresebně, tak malebně ztvárnit. V tento moment se dítě dostává do bodu, kdy může mít obrovskou obavu z neúspěchu. Krize výtvarného projevu může vést až ke ztrátě zájmu o výtvarnou tvorbu (Roeselová, 2003).

3 CHARAKTERISTIKA ZÁKLADNÍCH ŠKOL PRAKTICKÝCH

Žáci, kteří se nemohou vzdělávat na běžné základní škole, jsou vzděláváni na základních školách praktických. Dříve se pro základní školy praktické používal pojem „zvláštní“ školy. Vzdělávají se zde žáci s poruchami učení, popřípadě žáci s poruchami chování. V poslední době se na tento typ vzdělávacího zařízení začleňuje více žáků, kteří trpí různými poruchami chování. Oproti žákům s poruchami učení je obtížnější vzdělávat žáky s poruchami chování. Žáci s poruchami chování mnohokrát narušují celý vzdělávací proces vyučování všem žákům a měli by být umístěni na běžných základních školách, kdy jejich chování by se mělo řešit etopedickými přístupy. Jelikož je více a více dětí s poruchami chování zařazeno do základních škol praktických, tak je zapotřebí zvýšené pozornosti ze strany učitele, aby neustále dohlížel na vztahy ve třídě a koordinoval je, protože tito žáci jsou silnější a mají tendenci různými způsoby ponižovat a ubližovat žákům, kteří mají poruchy učení.

Zásadním a hlavním cílem praktických základních škol je dát možnost se vzdělávat všem žákům, kteří se na běžných základních školách, vzhledem k jejich handicapu, vzdělávat nemohou. Výchovně vzdělávací prostředky jsou těmto žákům přizpůsobeny tak, aby jim bylo umožněno získat co nejvíce dovedností, znalostí a zároveň byli individuálně rozvíjeni jejich individuální kvality. Na základních školách praktických se usiluje o připravení na začlenění žákům do běžného života a všechny výchovně vzdělávací cíle se na integraci těchto žáků podílejí. Žáci, kteří docházejí do základních škol praktických, jsou vzděláváni kvalifikovanými pedagogy a speciálními pedagogy.

Na základě školského poradenského doporučení, provádí ředitel zařazení žáka do základních praktických škol. Toto zařazení musí být za souhlasu zákonného zástupce žáka (Švarcová, I., 2006).

3.1 Vzdělávací programy a cíle v Základních školách praktických

Od začátku školního roku 2007/2008 se žáci s lehkým mentální postižením vzdělávají podle programů, které vznikly na základě Rámcově vzdělávacího programu pro základní vzdělávání s přílohou, která upravuje vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením (RVP ZV LMP). V programu se nachází snížená rozumová úroveň, která je respektována, a zároveň tomu odpovídá škála učiva. Očekávané výstupy, které se v programu nacházejí, jsou zaměřeny na

využitelnost v běžném životě. Jelikož u těchto žáků nelze určit, co v konkrétním věku zvládnou, mají zmíněné očekávané výstupy podmíněné zformulování. Hlavním cílem vzdělávání, je připravit tyto žáky za pomoci jednotlivých klíčových kompetencí, na vstup do běžného života a na to, aby dokázali efektivním způsobem jednat v nejrůznějších situacím. Na těchto školách jsou tedy důležité klíčové kompetence pracovní, personální, komunikativní a sociální.

3.2 Hodnocení žáků

Jako v běžných základních školách, tak i v praktických základních školách se k hodnocení používají klasické klasifikační stupně. Hodnocení těchto žáků může být také formou slovní nebo kombinací těchto dvou forem. Úspěšným ukončením základního vzdělávání podle určitých programů, získá žák stupeň základního vzdělávání (Pipeková, 2010).

3.3. Žáci s mentální retardací

Bazalová Barbora (Bazalová, B., 2010, str. 289) uvádí mentální retardaci jako „*Vývojovou poruchu integrace psychických funkcí postihující jedince ve všech složkách jeho osobnosti – tělesné, duševní i sociální.*“ Pro mentální retardaci je typický pokles intelektových schopností tzn. schopnost učit se, schopnost myslet a schopnost přizpůsobovat se svému okolí. U mentální retardace se jedná o stav trvalý, který je buď vrozený nebo brzy získaný, a to do dvou let věku dítěte. Charakteristickým rysem mentální retardace je trvale porušená poznávací schopnost, která se nejčastěji projevuje v procesu učení. Jelikož je více stupňů postižení mentální retardací, je potenciální výchova a vzdělávání individuální u jednotlivých stupňů postižení (Vágnerová, 2008).

Vágnerová jako hlavní znaky mentální retardace uvádí:

- Postižení je vrozené.
- I když je toto postižení trvalé, tak je možné ho do určité míry zlepšit. Určité hranice míry zlepšení se odvíjejí od příčiny defektu a dále od působení prostředí tzn. terapeutickým a výchovným působení.
- Jedná se o nízký stupeň rozumových schopností, projevujících se insuficientním rozvojem myšlení, komplikovanější adaptací v běžném životě a omezenou schopností učení (Vágnerová, M., 2004).

Příčiny vzniku mentální retardace

Mentální retardace má několik příčin a může vzniknout jako důsledek ve třech obdobích:

- Prenatální období – Jedná se o období před narozením dítěte, kdy dítě se nachází jako plod uvnitř své matky. Příčinou v tomto období může být infekční onemocnění matky během těhotenství, působení toxických látek či záření, úrazy matky nebo špatnou výživou.
- Perinatální období – Jedná se o období bezprostředně po porodu, kdy dítě přichází na svět. Příčinami může být hypoxie, což je nedostatek kyslíku, dlouhotrvající porod aj.
- Postnatální období – Jedná se o období do dvou let věku dítěte. Příčinami mohou být infekce u novorozence (Vágnerová, 2008).

Charakteristika mentální retardace

Jednotlivé stupně mentální retardace se měří za pomoci standardizovaných testů inteligence. Může to být zaměněno stupnicemi, které stanovují stupeň mentální retardace. Vítková uvádí, že diagnóza odpovídá paralelnímu stavu duševních funkcí a diagnóza bude vycházet z všeobecných intelektových funkcí, které jsou určeny školeným diagnostikem. V průběhu času se mohou měnit intelektuální schopnosti a sociální adaptabilita (Vítková, 2004).

Lehká mentální retardace

I přesto, že máme více stupňů mentální retardace, tak na základních praktických školách se nejčastěji setkáváme s lehkým stupněm mentální retardace. U lehké mentální retardace (F 70) se IQ pohybuje mezi 50-70. Rozvoj sociálních dovedností může trvat déle, proto docházejí do základních škol praktických, které jsou uzpůsobeny jednotlivým potřebám žáků. Jelikož žáci, kteří se vyskytují v pásmu lehké mentální retardace, mají jednodušší projev, používají ve své komunikaci jednoduché věty. I přesto, že i při lehké mentální retardaci mají žáci obtíže ve školní výuce, v dospělosti je mnoho žáků způsobilé k manuální práci a úspěšně dodržují sociální vztahy ve společnosti. Na základních praktických školách se nejčastěji setkáváme s tímto stupněm mentální retardace (Vágnerová, 2008).

Myšlení postiženého žáka

Při nástupu k povinné školní docházce u těchto postižených žáků dochází k omezení schopnosti logického myšlení a konkrétní mechanické myšlení je též problémové. Tito žáci

mají slabší paměť a je nutno učení neustále fixovat. Při učení také vážně analyza a syntéza. Je nutno postiženému žákovi předávat srozumitelné podněty, abychom u nich předešli pocitům nejistoty a obavy. Jakmile by učitel netoleroval limitovanou flexibilitu, hrozilo by u postižených žáků vyvolání nepříznivých reakcí, které jsou následkem stresu (Vágnerová, 2008).

Komunikace postiženého žáka

U mentálně postiženého jedince se mezi 3. a 6. rokem začínají projevovat výrazné problémy v řeči např. opožděný vývoj řeči, malá slovní zásoba, vady řeči. Komunikační dovednosti u postižených jedinců bývají také velmi slabé. V průběhu vzdělávacího procesu tyto jedinci nejsou zdatní pochopit složitější slovní výrazy, metafory aj. Pro vhodnou komunikaci s postiženým žákem bychom měli volit krátké a stručné věty (Vágnerová, 2012).

Učení postiženého žáka

Schopnost učení u postižených žáků je omezená, jelikož pro tyto jedince s lehkou mentální retardací je charakteristické poruchy pozornosti a paměti. Typická je také nedostatečná zvědavost, vynalézavost, porucha pohybové koordinace, opožděná jemná a hrubá motorika. Pro učitele praktických škol, kde se vzdělávají tyto žáci, by mělo být podstatné žáky vhodnou formou motivovat a budovat si s nimi kladný vztah, jelikož učení je u nich podněcováno emočně. Jako vhodnou formu motivace volíme pochvalu, oblíbený předmět aj. (Vágnerová, 2012).

Emoce postiženého žáka

Jelikož schopnost sebeovládání u postižených žáků není standardně rozvinuta, tak je často v nejrůznějších situacích, kterým jsou vystaveni, ovládají často emoce a ty vedou k neúměrným reakcím. Žáci jsou velmi afektivní a mají sklony k dráždivosti. Stálost prostředí a citová pevnost je pro jejich vzdělávání důležitá. Jelikož jejich sebehodnocení vychází od smýšlení dospělé autority, ke které mají pevný a pozitivní vztah, tak těmto postiženým žákům stačí k jejich sebehodnocení pochvala právě od jejich autority (Vágnerová, 2012).

3.4 Žáci s poruchami chování

Z důvodů momentálně často vyskytujícího zařazení dítěte do základní praktické školy, na základě poruchy chování, je nutné zmínit definice a jednotlivé druhy poruch chování. Jak bylo zmíněno v úvodu kapitoly 3., tak je mnohem časté zařazení žáků do základních škol praktických

s poruchami chování, namísto toho, aby žáci setrvali v běžných školách a jejich chování se řešilo etopedickými přístupy.

Problémové chování a charakteristické rysy

Kaleja (Kaleja, 2013) uvádí, že z provedených výzkumů vyplývá vzdělávání těchto žáků jako obtížné, jelikož záměrně projevují svou nelibost agresivitou, cíleným odporem nebo odmítavým postojem k učiteli. Každé záporné odbočení od norem chování v běžné společnosti, které jsou záměrné. Toto chování narušuje celý výchovně-vzdělávací proces. Z definice, kterou uvádí Marie Vágnerová, vyplývá poruchové chování jako chování, které se nápadně odchyluje od běžných norem, které mají ostatní lidé ve společnosti nastavené (Vágnerová, 2008).

Příčiny vzniku problémového chování

Problémové chování lze rozlišit na dva typy, a to na společenské a osobní. Osobní typ vzniká na základě ochromení či narušení centrální nervové soustavy případně je podmíněna genetickými dispozicemi. Naopak příčin problémového chování u společenského neboli sociálního typu je značně více např. adaptační problémy, nadměrná úzkost, sociální nezralost aj. Původ poruch chování, se kterým značně souvisí i emoce jedince, je prostředí, ve kterém žák vyrůstá. Dítě, které v rodině citově trpí a je zanedbáváno, nemá dostatečně vyvinutou svou autoevaluaci ani sebeúctu, což podporuje právě zmíněné poruchy chování. Takové dítě nemá totiž k dispozici se vyvíjet ve zdravé rodině, která ho vede k vytvoření společenských návyků a návyků chování (Vojtová, 2008).

Projevy problémového chování

Podle (Štípka, 2011) dítě zlobí, protože něco potřebuje, na něco vás upozorňuje. Dítě nezlobí, aby vám dělalo naschvály.

Z neuropsychologických hledisek to může být porucha koncentrábility, značné oslabení v serialitě či oslabení pracovní memoáry. Z behaviorálních hledisek se může ukazovat hyperaktivita nebo naopak hypoaktivita. Dále také problémy v interpersonálním sdělování, zeslabení v motorické koordinaci. Dalšími vyskytující se mi projevy z behaviorálního hlediska je emoční nevyrovnanost, s čímž také souvisí nižší způsobilost autoregulace a frekventované střídání nálad.

Výtvarná výchova jako intervence a podpora na základních praktických školách nabízí pomoc dětem s poruchami chování v podobě mnoho organizací jako je pedagogicko-psychologické poradny, psychologové, psychiatři, OSPOD³ popř. diagnostické ústavy či psychiatrické kliniky.

Výtvarná výchova však také nabízí těmto dětem širokou škálu možností, které vedou k uvolnění a snížení napětí. Terapie, která se zakládá na výtvarné výchově je vědní obor, který lze pochopit jako léčbu uměním. Za využití různých výtvarných technik, se děti mohou odtrhnout od tíživé reality. Jednotlivé tvořivé procesy pomáhají dětem vyjadřovat jejich individuální problémy a dochází k vnitřní rehabilitaci (Šicková-Fabrice, 2016).

³ Orgán sociálně-právní ochrany dětí

4 DISTANČNÍ VZDĚLÁVÁNÍ JAKO FORMA VEDENÉ VÝUKY

Distanční vzdělávání není unitární – definic tohoto typu vzdělávání je hned několik. Dle Černého, Chytkové, Mazáčkové a Šimkové (2015) se jedná o vzdělávání, kdy žáci nepřijdou do přímého kontaktu s učitelem. Jedná se o formu vzdělávání, která je sebeřízená a zodpovědnost za výsledky a výuku dopadá na vyučované dítě. Pojem distanční vzdělávání dále dle publikace Distance Education for Teacher training (2011, s. 9) zní „*tento způsob výuky je specifický tím, že učitel a student jsou od sebe izolováni a k předávání informací slouží tištěné či digitální materiály s rozdílně pojatou výukou a s rozdílnými využitými technologiemi.*“ Národní centrum distančního vzdělávání (2008) definuje distanční vzdělávání jako „*formu koordinovaného samostudia, kterou řídí instituce a učitelé, kteří instituci zastupují. Tyto učitelé jsou téměř nepřetržitě fyzicky vzdáleni od žáků, které koordinují v jejich samostudiu.*“ Z těchto definic plyne, že distanční vzdělávání je různorodé a odvíjí se od použitých výukových metod, vzdělávacích programů či výukových platforem.

Distanční vzdělávání je výuková metoda, kdy student není učitelem vyučován ve třídě, ale vzdělávání probíhá online, či off-line formou, tedy internet, email, Google meet apod. V pedagogickém slovníku najdeme definici takovou, že forma studia je zprostředkována médií, tj. telefon, televize, počítač, internet atd. Po celou dobu této formy výuky, žák nepřijde do přímého kontaktu s učitelem (Zlámalová, 2003).

Hlavní úlohou učitele při této formě výuky je provést žáka studiem. Jako přiblížení distanční výuky si můžeme uvést definici od Heleny Zlámalové „*Distanční studium je vzdělávací forma, založená na řízeném samostatném studiu a využívající k tomuto účelu všechny dostupné didaktické prvky a technické prostředky, kterými lze prezentovat učivo, komunikovat se studujícími, prověřovat studijní pokroky a hodnotit studijní výsledky.*“ (Zlámalová, 2003, s. 4)

Učitel by měl zastávat při vzdělávání mnoho rolí, jednou z nich je i průvodce. Správný učitel je pro žáky průvodcem v procesu učení, ale v distanční výuce je tato role dost omezena, jelikož učitel nemůže aktivně vstupovat do vzdělávacího procesu žáka tak, jak je možné při prezenční formě vzdělávání.

Znaky pro distanční výuku jsou specifické. Jedním z nich je, že učitel a žák nepřicházejí do osobního kontaktu a jsou tedy v odděleném prostoru. Dalším znakem distanční výuky je podstatná svoboda studia, kdy žák má možnost se vzdělávat z kteréhokoliv místa.

Stupně distančního vzdělávání se také liší. Je jednoznačné, že jiným způsobem bude probíhat distanční forma vzdělávání na prvním stupni základních škol a jinak na univerzitách. Zmiňované stupně tedy dělíme na výuku pro primární, sekundární a terciální vzdělávání.

4.1 Principy distančního vzdělávání

Jedním z mnoha principů DiV je individualita a flexibilita. Nabídky studijních možností by měly být rozmanité a obsah spolu s rozsahem učiva by se měl snadno pozměňovat.

Dalším zmíněným principem je samostatnost. Učivo by mělo být učitelem předáváno v menších dávkách, aby se poté učiteli dostala zpětná vazba a mohl vyhodnotit, zda žák učivo zvládnul či ne. V distanční výuce je využíváno individuální tempo, které znamená obrovské pozitivum oproti výuce frontální/ prezenční.

Multimediálnost je princip, který se velice podílí na efektivním pochopení učiva, kdy žák přijímá informace více smysly např. obrazová složka, zvuk, rychlost šíření informací. Komunikace skrze email, počítačové sítě aj. je s vyučujícím takřka bezmezná (Všetulová, Nocar, Urbášková, Dvořáková, 2007).

V neposlední řadě bych chtěla zmínit princip, který se týká podpory studujících. Učitel by měl být dětem při distančním vzdělávání oporou jak v individualizovaném uspořádání učiva, tak by měl zastávat roli psychologa, který dětem poradí jak ve studiu, tak i v jiných osobních problémech (Všetulová, Nocar, Urbášková, Dvořáková, 2007).

4.2 Formy distanční výuky

Formy distančního vzdělávání jsou dvě. Jedná se o tzv. online formu a off-line formu. Obě formy distančního vzdělávání si níže přiblížíme.

Pokud není potřeba při distanční výuce internet a internetové platformy, tak se jedná o tzv. off-line výuku. Podle MŠMT je definice pro off-line výuku „*Off-line výuka je způsob vzdělávání žáků, u kterého není potřeba internetového připojení ani digitální technologie. Je to způsob vedení výuky, kdy se žáci věnují samostudiu a plní cvičení z pracovních listů či učebnic*“. (MŠMT⁴, 2020)

⁴ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky

Naopak pokud je zapotřebí internet a internetové platformy pro propojení ve výuce, tak se bavíme o online formě výuky. Definice online výuky dle MŠMT zní „*Online forma výuky je označována takové vyučování, které probíhá na dálku pomocí využití internetového spojení a jsou k tomu nápomocny digitální technologie a softwarové nástroje.*“ (MŠMT, 2020).

4.3 Komunikační nástroje při distančním vzdělávání

Komunikační nástroje lze rozdělit na synchronní, kdy je možné navázat oční kontakt mezi žáky a učitelem. Takový příklad synchronní komunikace je např. Google Meet či Skype.

Druhý druh komunikačních nástrojů se používá běžně během prezenčního vzdělávání a spadá do skupiny asynchronních, kdy lze komunikovat prostřednictvím zpráv či vzkazů. Jako příklad asynchronních komunikačních systémů si můžeme uvést zprávy, email či WhatsApp. S tímto druhem komunikačních nástrojů se setkáváme každý den v běžném životě.

4.4 Výhody a nevýhody distančního vzdělávání

Na otázku „Jaké vidí výhody a nevýhody distančního vzdělávání“ odpovědělo v průzkumu 557 žáků a 32 základních škol. Z výsledků vyplynulo, že žáci si dokážou při distanční výuce lépe naplánovat jejich denní program. Další výhodou vidí žáci v tom, že nemusí cestovat za školou, ale výuka probíhá v online v domácím prostředí. Podle MŠMT je výhoda při distančním vzdělávání taková, že všechny vyučovací předměty jsou utříděny podle rozvrhu jednotlivých škol. Jelikož výuka probíhá přes online platformy, tak učitel může jednotlivé žáky vyvolávat a má přehled o pozornosti jednotlivých žáků. (MŠMT, 2020)

Jako nevýhody zmiňovali žáci to, že látku není možné konzultovat s učitelem, jak bylo při prezenčním studiu zcela běžné. Dále uvedli jako nevýhodu horší přístup k informacím, špatné technické vybavení či špatné podmínky pro domácí výuku. (TREXIMA – positiva a negativa distanční výuky).

5 PAPÍR JAKO MATERIÁL VE VÝTVARNÉ VÝCHOVĚ

Papír je populární a nejdostupnější materiál. Najdeme ho v různých formách v domácnostech, proto ho můžeme právem nazvat skvělým materiálem, který je snadno dostupný a není finančně náročný. Svými vlastnostmi jako je tenkost a jemnost umožňuje žákům vytvářet rozsáhlé množství výtvarů nebo výrobků. Žáci při práci s ním mohou využít nejen svou představivost, ale i kreativitu, tvůrčí schopnosti aj. Papír je vytvořen vrstvením přírodních vláken na sebe, které jsou zřasené, odvodněné a vysušené (Honzíková, 2006, s. 54).

Jsem si vědoma toho, že v době distanční výuky, kdy byly i nějaký čas zavřené papírenské potřeby, bylo pro rodiče velmi těžké, zajistit dětem materiál, který byl potřeba k výuce, a proto jsem pro svou práci zvolila jako materiál papír. Byla jsem sama svědkem dvou situací, kdy jedna maminka chtěla koupit svému dítěti v obchodním domě lepidlo, ale bohužel dle nařízení vlády to nebyla potřebná věc k prodeji a spadalo to do oblasti papírnictví, tudíž bylo zboží neprodejně.

5.1 Historie a současnost výroby papíru

Papír se začal využívat již kolem roku 3000 př. n. l. Zhotovovali ho staří egyptané jako materiál, který byl potřebný k psaní a nazývali ho papyrus. K výrobě papyrusu byly potřeba stonky z rostliny *Cyperus papyrus*, které se longitudiálně rozřízly na slabé proužky. Proužky se poté pokládaly na sebe ve dvou vrstvách křížem. Na závěr se poskládané vrstvy tloukaly za využití speciálního kladiva. Povrch stloukaných stonků se poté musel vyhladit a namořit škrobem.

Papír jako takový, byl vynalezen v Číně v roce 105 n. l. Papírovou surovinu se podařilo vynalézt čínskému ministrovi Tsai Lunovi, který k výrobě papírové suroviny využil lýko větví moruše. Svou techniku výroby papíru si přísně střežil. Po 10 století n. l. byl papír znám v Egyptě, Španělsku a později i Francii, Německu a dalších zemích (https://www.sspu-opava.cz/static/UserFiles/File/_sablony/Technologie_grafiky_I/VY_32_INOVACE_A-02-01.pdf).

V historii byl papír vyráběn výlučně na základě celulózových vláken, které bylo možné získat z jednotlivých rostlinných vláken jako např. bavlna, len, konopí aj. Tyto vlákna se získávala za pomoci recyklovaného papíru nebo se z recyklace zužitkovaly staré oděvy, ze kterých

se získalo potřebné celulózové vlákno, ze kterých se následně produkovalo papírenské vlákno. Do roku 1850 jiný zdroj pro výrobu papíru nebyl.

Jakmile se vynalezl knihtisk, zvedla se také poptávka papíru. Nebyl ale dostatek právě potřebných celulózových vláken k výrobě takového množství papíru, po kterém byla poptávka. To vedlo hned k několika experimentům, které zjistily, že jako nejvhodnější zásobárna celulózových vláken je dřevo.

Pozorováním procesu, kdy si vosy staví svá hnízda, vynalezl F. G. Keller mechanické rozvláknění dřeva na pískovcovém brusku. Keller se zaměřil na to, že vosy při výrobě svých hnízd dřevo rozmělní na takovou hmotu, která je podobná papírovině.

Za průmyslové revoluce se uplatňovaly nejrůznější chemické postupy, které měly vést k poskytování celulózových vláken/ buničiny ze dřeva. Jako nejvíce osvědčený a používaný postup dodnes je tzv. sulfátový způsob, který se používá při výrobě např. balících papírů, krabic, lepenek aj (Zuman, 1983, s. 112-113).

V Čechách je výroba papíru písemně doložena od roku 1499, ale pravděpodobně se výroba prováděla již mnohem dříve. Historici předpokládají, že papír byl potřebný pro fungování Univerzity Karlovy v Praze a v době všeobecného rozkvětu království za císaře Karla IV. Prvotní dokument o zdejší výrobě papíru je z 24. května 1499, což je listina z dob krále Vladislava II pro Zbraslavský klášter. Papírenskému průmyslu se prohlašuje za „bílé řemeslo“ a největší rozvoj u nás přišel na počátku 16. století. V tomto velkolepém rozvoji se u nás zřídilo 20 papíren a jednou z nich je papírna ve Velkých Losinách, která je u nás dodnes a funguje. (https://www.sspu-opava.cz/static/UserFiles/File/_sablony/Technologie_grafiky_IVY_32_INOVACE_A-02-01.pdf)

5.2 Výroba papírů dnes

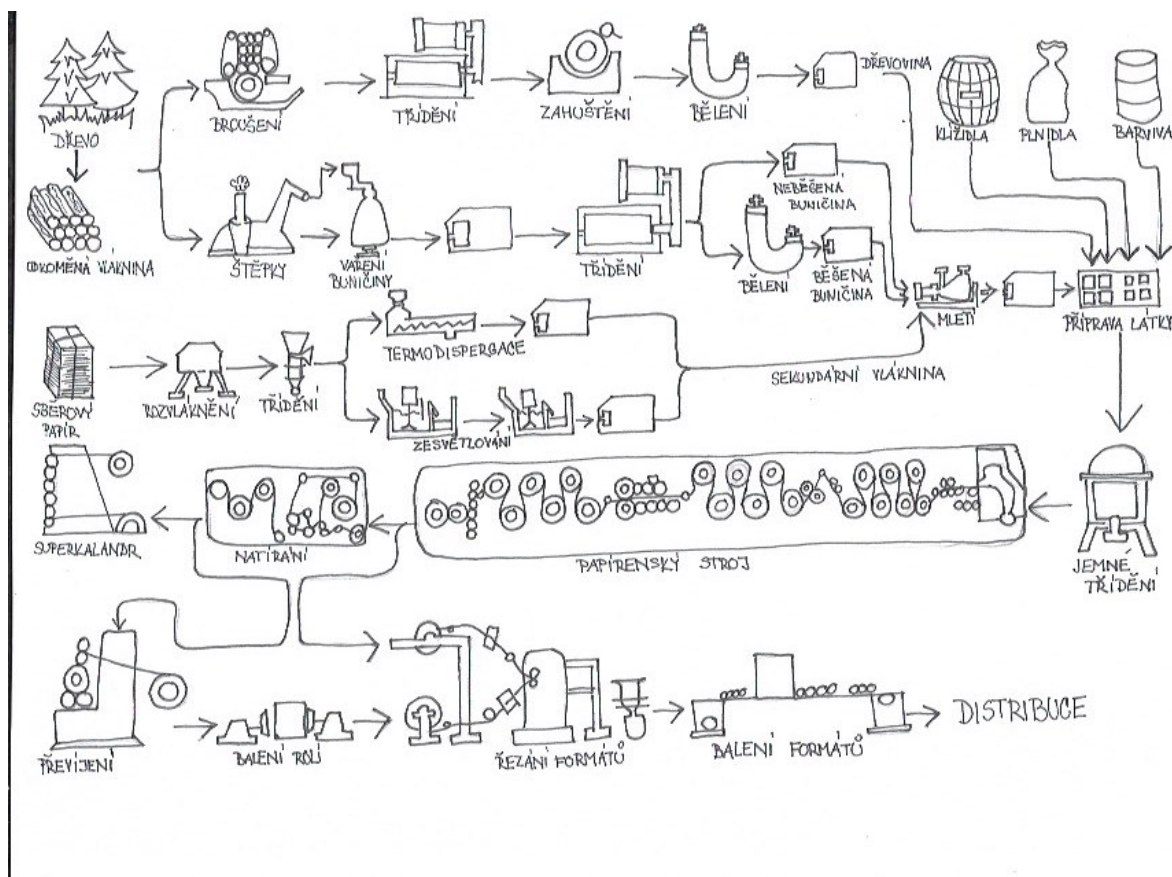
Tvorba zahrnuje prvotně výrobu vlákniny, která nejčastěji vzniká ze dřeva jehličnatých a listnatých stromů. Dřevo je zpracováno dvěma způsoby – chemicky nebo mechanicky. Důležité je získat ze dřeva celulózu, která je potřeba k výrobě papíru. Vlákna se dále kombinuje s vlákninou získanou z tříděného sběrového papíru. Získaná vlákna se dále mletím, plněním, klížením a barvením zpracovává do podoby papíroviny. Následně se do výroby zapojují papírenské stroje, které se na výrobě papíru také podílejí, a tím je stroj s válcovým sítem a stroj s podélným sítem. Primární popis výroby papíru je mokrá produkce, který spočívá

v rovnoměrném rozprášení 99% vody a zhruba 1 % vláknitých doplněných materiálů. Následuje odvodnění, které musí být pozvolné. Jakmile by odvodnění pozvolné nebylo, nestihla by se vláknina vplést (Kocman, 2004, s. 7).

Výroba papíru v papírenském stroji spočívá v získání již zmíněných celulózových vláken, které se dále chemicky nebo mechanicky zpracovávají podle toho, jaký typ papíru se vyrábí. Jako mechanickou činnost považujeme mletí. Je to činnost, kdy se získaná vláknin plynule mele v tzv. diskových mlýnech. Stupeň mletí se liší opět od toho, jaký papír se vyrábí. Zatímco papír, který nepropouští tuk tzv. tukotěsný papír, potřebuje vyšší míru mletí, tak u výroby kancelářského papíru není zapotřebí takto vysoká úroveň mletí. Chemická zpracovatelnost tkví v přidávání různých látek jako je např. škrob, barvy, kaolin, uhličitan vápenatý aj.

Pokud je papírovina mechanicky popřípadě chemicky zpracována, tak započne fáze mokrá, kdy zpracovaná suspenze vtéká na sítu, které je dlouhé a podélné. Síto je určeno k odvodnění suspenze a odvodněná vláknina se tedy usazuje na povrchu síta. Tím nám vznikne papírový lis, který je potřeba sundávat ze síta za využití pevné, poddajné a savé vložky tzv. plstěnce.

Následnou fází je fáze lisová, kdy lisy, které mají tvar válce, odstraňují zbytky přebytečné vody. Pokud už ani válce lisu na přebytečnou vodu nestačí a přichází fáze, která se nazývá sušící, k tomu jsou zapotřebí válce, které jsou vyhřívány párou. Na konci stroje je umístěn válec tzv. kalandr, který se používá k leštění, hlazení a žehlení povrchu papíru. V závěru za pomoci navíječe je papír namotáván na role nebo umístěn na stůl, kde se vyhotovený papír řeže na různé rozměry.

Obrázek 1 Miloš Lešikar: Historie, současnost a budoucnost výroby papíru – překresleno autorkou

5.3 Možnosti dělení papíru

Dělit papír můžeme dle mnoha kritérií jako např. využití ve školních podmínkách, plošná hmotnost, způsob použití, klížení, podle formátu ad. Podle Kocmana papír si můžeme zakoupit buďto nařezaný na konkrétní formáty nebo kotoučový (Kocman, 2004, s. 51).

Nejčastěji používaný papír podle Kordy (1992), který se běžně nachází v domácnostech, je ubrouskový papír, novinový papír, pečicí papír, savý papír, kancelářský papír aj.

Papír dělíme podle různých kvalit jako např. tloušťka, gramáž, hmotnost, pevnost, vlhkost, bělota, barevný odstín, obsah popela aj.

Rozdělení podle využití:

- Psací papíry (kancelářský, sešitové apod.)
- Kreslicí kartony a papíry- (kreslicí karton, balící papír, speciální papíry pro pastel apod.)
- Grafické papíry- (tento typ papíru si zvolíme podle předem zvolené výtvarné techniky, jelikož musejí mít kvalitní bělost, savost a potiskovatelnost.)
- Tiskové papíry (novinový papír, plakátový papír, bankovkový papír apod. Různé tiskové papíry se volí podle způsobu tisku.)
- Obalové kartony a balící papíry (dárkový, potravinářský, balící, ale také lepenky a kartony, které slouží k produkci krabic.)
- Nabarvené kartony- (křídové papíry, fotopapíry apod.)
- Pauzovací papír
- Předsádkový papír (jedná se o velmi tvrdý papír)

Rozdělení podle formátu:

- Řada A-v řadě A nalezneme nejzákladnější dělení papíru dle formátů. Tyto formáty splňují mezinárodní standart a jsou nejpoužívanější. Formáty řady A označujeme A0, A1, A2, A3, A4, A5, A6, A7, A8.
- Řada B-v řadě B nalezneme listy papíru, které představují rozměry dvou po sobě jdoucích papírů z řady A (kupř. B3 odpovídá geometrickým průměrům mezi A3, A2)
- Řada C-v řadě C nalezneme listy papíru, které představují průměry dvou formátů z řady A a B (kupř. C3 je průměr přibližně A3 a B3).

Rozdělení podle gramáže:

- Papír-odpovídá gramáži 150 g/m^2
- Karton-odpovídá gramáži od $150\text{--}400 \text{ g/m}^2$
- Lepenka-odpovídá gramáži od 400 g/m^2 (Kašpárková, 2011, s. 3-6).

5.4 Papír jako podklad

Papír jako podklad ve výtvarné výchově může sloužit například pro kresbu, malbu či pro koláž. Je to nejvíce využívaný podklad ve výtvarné výchově.

Jelikož různorodý papír má také různé vlastnosti, tak za pomoci rozdílných výtvarných prostředků, může výsledná práce vypadat jinak. Jako příklad můžeme uvést papír kancelářský a papír ubrouskový, na které budeme malovat stejnými vodovými barvami. Budeme-li malovat na kancelářský papír, vodové barvy se vsáknou, ale papír se nerozpije. Naopak pokud bychom jako podklad použili papír ubrouskový, tak vodové barvy se na tomto podkladu rozpučí.

Papír jako podklad nám může velmi dobře posloužit v různých grafických technikách.

5.5 Papír jako výtvarná pomůcka ve výtvarné výchově

Je mnoho druhů papíru a každý papír má své specifické vlastnosti, se kterými lze pracovat v různých výtvarných tvorbách. *Podle výše psaného dělení, rozdělujeme papír hned do několika kategorií, kdy každá kategorie papíru má své jedinečné vlastnosti jako např. savost, bělost apod. Výslednou práci při jedné zvolené technice nám tedy ovlivní specifické vlastnosti papíru. Při využití stejného papíru, nám výsledná práce vyjde vždy jiná, pokud použijeme zvlášť několik výtvarných technik.*

V dnešní době neslouží papír pouze jako podkladový materiál, ale již je ve výtvarné výchově nabízen jako prostředek, kterým lze různými postupy a technikou vyjádřit své pocity.

Při tvorbě s papírem bych také chtěla zmínit docentku katedry výtvarné výchovy na PdF MU doc. Blanku Růžičkovou, která založila projekt nazvaný „Fenomén kniha“. Paní docentka papír nevyužívá pouze jako podklad, ale pomocí vrstvení, barvení, prokreslování, prořezávání a protrhávání vytváří plošné i prostorové kompozice, které jsou úchvatné (Rambousek, MUNI/Journals, č.1, 2013).

Jako výtvarné prostředky v domácnosti lze použít roličky od toaletního papíru, kartónové tubusy, papírové krabice, kelímky od voskovaného papíru, proužky ze skartovačky, plata od vajíček a další (Šindýlková, 1999, s. 5).

6 PLOŠNÁ A PROSTOROVÁ TVORBA S PAPIREM VE VÝTVARNÉ VÝCHOVĚ

Existuje mnoho zajímavých technik, které se v současné době používají a jsou dostupné pro žáky na první stupeň základních škol. Při výběru vhodné techniky je ale třeba se dívat na to, abychom měli *materiální zajištění* a aby se techniky odvíjely od *stupňů žakových schopností a od výtvarného problému či námětu*.

Prvkem výtvarného vzdělávání, které zajišťuje způsobilost dítěte se pochopitelně projevit, je kolektivní učení výtvarných technik nebo metod. Opakovaně se shledáváme s úsilím, že žáky seznámíme s výtvarnou technikou tím, že uložíme bez rozdílu všem dětem úkol a techniku. Společný je také postup naučení výtvarné techniky. Je však zapotřebí, aby dítě již od prvního seznámení s výtvarnou technikou, se učilo hledat výtvarné mínění. Aby se dítě sžilo s výtvarnými pomůckami, materiály, výtvarnou technikou a našlo k jednotlivému tvoření cit (Roeselová, 1996, s. 16).

Je třeba, aby učitel pracoval s žáky nejen s tradičními technikami, ale aby zapojoval do hodin také netradiční techniky a žáci měli možnost, se s nimi seznámit. K netradičním technikám totiž beze sporu patří i rozmanité materiály, které se v těchto technikách používají. Podle Honzíkovej (2000) má práce s papírem čtyři pracovní operace:

- Spojování
- Oddělování
- Tvarování
- Rozměřování a úprava povrchu

6.1 Možnosti papíru v plošné tvorbě

V této kapitole se budu věnovat vybraným postupům, které jsou s papírem spojeny. Plošná tvorba je shrnutí malířských, grafických a kreslířských reakcí. Tyto reakce jsou spojeny se skutečností, životem či niterním světem žáků. Je založena na objevně volné tematice, která obohacuje dětské myšlení i emotivitu. Žáci poznávají výrazovou osobitost linií, tvarů a barev ve vlastní volné a užité tvorbě, ve sledování a v přepisu reality.

Pokud žáky tvorba zaujme, mohou začít experimentovat s materiály, postupy nebo nástroji, které dále rozvíjejí fantazii a tvořivost. Způsob vyjádření navazuje jak na klasické výtvarné postupy, tak i na kombinování technik, které často spějí až k přesahům mezi plošnou a plastickou tvorbou.

6.1.1 Kresba

Kresbu v dětském výtvarném projevu rozdělujeme do tří oblastí, a to do kresby z představy, kresby motivované skutečností a kresby návrhové. Kresba z představy se orientuje na objevení svého místa ve světě lidí a vztahů nebo ve světě přírody. Kresba, která je motivována skutečností odhaluje rozmanité podoby světa a návrhová kresba dává možnost vyhotovit okamžitý nápad (Roeselová, 1996, s. 25).

Podle Roeselové dělíme techniky kresby na kresbu suchou a mokrou stopou. Do technik kresby suchou stopou se řadí kresba tužkou, kresba rudkou a kresba uhlem. Techniky kresby mokrou stopou jsou např. perokresba, kresba dřívkem, kresba štětcem nebo kresba fixy.

6.1.2 Malba

Děti v předškolním a školním věku se dokáží vcítit do barev tzv. celou osobou. Malbou zobrazují emoce, vztahy, prožitky ale i opravdové skutečnosti našeho světa tak, jak jsou jimi vnímány. Pomocí barev děti vnímají a naslouchají jeden druhému. Temperament malířského vyjádření je závislý na barevném cítění jednotlivých dětí – nezávislé využití barevných představ, cítění výrazových významů barev a způsobu vyjádření barev. Při práci s malbou by se měl pedagog snažit pochopit rozdílný výtvarný svět každého jednotlivého dítěte, jeho přístup by měl být tolerantní bez osobitého vztahu k barvám (Roeselová, 1996, s. 63-64).

Roeselová dělí techniky malby na malbu temperou, a malbu akvarelem. Na hranici mezi malbou a kresbou je také výtvarné upotřebení pastelu.

Dripping

Dripping neboli akční malba spočívá v kapání, stříkání nebo rozmazávání barev přímo na podkladu. Jako podklad můžeme zvolit papír nebo plátno. Při práci s touto technikou můžeme naředit také barvu vodou, udělat jednoduché libovolné kapky a ty poté nechat stékat po papíru pomocí naklánění podkladu na všechny možné strany.

Rezerváž solí

Rezerváž je tzv. vykrývavý lept. Jedná se o techniku, kdy na podklad namalujeme pozadí, na které následně nasypeme na různá místa sůl. Sůl nám na našem pozadí způsobí, že se prýskavý materiál vymyje a barvu na různých místech rozleptá.

6.1.3 Grafika

Základním principem grafiky je rozmnožování výtvarných prací. Způsoby, jak pracovat s grafikou, jsou tři. Je to tisk z výšky, z hloubky a z plochy. Většinou při práci s grafikou je využíván papír jako podklad, na který je tisk prováděn.

Embossing

Tato technika spočívá ve vytlačování libovolného, plochého materiálu do hloubky zvoleného podkladu. Ve výsledné práci můžeme zaznamenat hluboké vzory materiálu, který jsme pro vytlačování zvolili. Můžou to být obrazce, náhodně vzniklé ornamenty, linie a další. Pro využití při distanční výuce můžeme zvolit jako podklad kancelářský papír a pro vtlačování využijeme kuchyňský váleček. Pro tuto techniku bychom měli dbát na výběru vhodného plochého materiálu, aby byl měkký a neprotrhl nám podklad. Následně pouze materiály vložíme pod podklad a děti za pomoci své síly kladou odpor válečkem k podkladu, a tím nám vzniká embossing, se kterým lze dále pracovat formou vybarvováním, obtahováním nebo například tečkováním vzniklých obrazců.

Dekalk

Dekalk je technika otiskování. S touto technikou je možné při práci experimentovat a otisky nanášet na papír různými předměty. Specifickým prvkem pro tuto techniku je prvek náhody, jelikož nikdy nemůžeme vědět, jaká skvrna nám na našem podkladu vznikne. Pokud máme otisknutý podklad, pak pracujeme s interpretací, kdy v našem díle hledáme různé tvary, zvířata, předměty aj. Při této technice využíváme papír, akrylové nebo temperové barvy a další. Podklad přeložíme na polovinu a na jednu vybranou polovinu vytlačujeme předem zvolené barvy. Začínáme od středu papíru, kam dáváme nejvíce barev. Následně papír přeložíme druhou polovinou, jako když zavíráme knihu a několikrát rukou sjíždíme po povrchu papíru, aby se nám barvy obtiskly (Roeselová, 1996, s. 204-206).

6.2 Prostorová tvorba

Prostorová tvorba představuje práci s různými materiály a nástroji, kdy výsledná činnost vzniká na základě modelování, konstruování objemů či tvarování. Pro tuto techniku je nadměru důležitá fantazie autora a jeho zručnosti.

Pro děti je prostorová a plastická tvorba vnímána jako nejbližší, jelikož je úzce spjata s jejich vývojem a s reakcemi na různé předměty v dětství – dítě uchopuje předměty, strká je do úst, vnímá povrchy předmětů aj. Tuto schopnost nazýváme jako schopnost hmatových vjemů a využívá se právě v plastické či prostorové tvorbě. Hmatové zážitky nám nejvíce přibližuje cit pro povrch a objem.

V prostorové a plastické tvorbě dítě studuje vztahy hmot, tvarů, plasticity a vzájemných rozměrů (Roeselová, 2006, s. 146).

Podle Roeselové lze prostorovou a plastickou tvorbu tvořit za využití např. sádry, sochařské hmoty, keramiky, papíru nebo drátku.

Zmíněný papír je nejvhodnější materiál, kterým lze ve výtvarné výchově tvarovat i v kontaktu s lidskou rukou, jelikož je měkký. Je možné ho tvarovat dvěma způsoby-spontánní tvarování papíru a záměrné konstruování tvaru.

6.2.1 Spontánní tvarování papíru

Spontánní techniky spočívají v improvizaci dětí a jsou prováděny mačkáním či trháním papíru. Při spontánním tvarování papíru ve výsledné výtvarné práci můžeme pozorovat citový projev dětí, ten se odráží na různé síle útržků papíru a také na velikosti papírových útržků. Spontánní tvarování papíru ve výsledných žákovských pracích bývá improvizací.

Během tohoto typu tvarování se jednotlivé útržky papírů připevňují lepidlem, lepicí páskou nebo provázkem.

U této techniky lze opět využít jakýkoli papír. Od kancelářského papíru, přes toaletní papír až po kartonový papír. Jednotlivé druhy papíru mají různé vlastnosti, a proto se práce s různým materiálem liší. S mladšími žáky na prvním stupni bych použila spíše měkčí druhy papíru (Roeselová, 2006, s. 166).

Papírová koláž

Provedení spočívá v trhání a stříhání různých tvarů papíru, kde je následně lepíme na předem vybraný podklad. Kousky papírů je možné na sebe vrstvit dle své fantazie. Jako podklad si pro tuto techniku lze zvolit jakýkoli papír, ale je zapotřebí zmínit dětem fakt, že jejich výsledná práce je ovlivněna druhem papíru, velikostí útržků či ústřížků a zvolení si vhodné barevné kombinace.

Decoupage

Decoupage neboli ubrousková technika, spočívá v lepení vystřiženého vzoru ubrousku na různé předměty, jakými mohou být například rámečky, tácky, kamínky, květináče, přáníčka a další. S touto technikou můžeme pracovat i tehdy, pokud si zvolíme jako podklad obyčejný papír či čtvrtku, a následná práce by představovala papírovou koláž.

Při distančním vzdělávání se ozdobné ubrousky najdou určitě v každé domácnosti. Dále by nám postačilo obyčejné lepidlo a kancelářský papír. Pokud by děti měly všechny tyto prostředky, ihned se nám otevírá možnost pro papírovou koláž technikou decoupage.

6.2.2 Záměrné konstruování tvaru

Definice pro záměrné konstruování zní, „*Děti tvarují z papíru, dle připravené kostry, kterou následně různými druhy papírů mohou polepovat.*“ V této technice prostorové tvorby by bylo důležité, aby celá konstrukce byla tvořená z jednoho druhu papíru (Roeselová, 2006, s. 167-168).

Origami

Tato technika je nyní velice známá a jedná se o skládání papíru. Název pochází z japonštiny, - *ori* „skládat“ a - *gami* „papír“. Při této technice je využíván speciální čtvercový papír, ten se však běžně v domácnostech nevyskytuje. Pokud bychom se chtěli s dětmi při distanční výuce se zabývat právě touto technikou, můžeme zvolit obyčejný papír do tiskárny, jelikož je měkký a běžně dosažitelný. Nejhůře by se dětem pracovalo s tvrdým papírem jako je například čtvrtka.

Je tedy vhodné myslet na to, že při zvolení této techniky, by měly děti, aby děti pracovat pouze s měkkými druhy papíru jako je například novinový papír či papír balící.

Tkaní z papíru

Pokud bychom chtěli ve výsledné práci vidět nádherné a působivé motivy, měli bychom zvolit právě tuto výtvarnou techniku. Jedná se o proplétání proužků, které máme předem nastříhané. Proplétáme formou „jeden pod, jeden nad“, a tím nám vzhled šachovnice. Důležité je zmínit, že vždy jeden proužek je veden svisle a druhý naopak vodorovně. Tuto formu bychom zvolili u mladších dětí

Pokud bychom s touto výtvarnou technikou chtěli pracovat s většími dětmi, tak můžeme proplétání trochu upravit.

Jako například:

- zvolit nepravidelné tvary (buď je možné stříhat nůžkami nebo trhat papír dle pravítka
- Zvolit proužky papíru různě široké

Opět pro využití této techniky nám postačí buď novinový papír nebo kancelářský papír, který by děti mohly před nastříháním proužků celý vymalovat pastelkami/fixami nebo na něj nakreslit různé barevné vzory. Následně by už potřebovaly pouze nůžky, obyčejnou tužku, pravítko a papírový podklad, který ale musí být vhodně zvolený, aby na něm vytvořené dílo nezaniklo. Je tedy dobré upozornit děti, že pokud použijí novinový papír, tak jako vhodný podklad může být kancelářský papír. Naopak pokud děti zvolí pomalovaný kancelářský papír, tak by vhodným podkladem byl novinový papír (Brodeková, Brownová, 2011).

Papírová muchláž

Muchláž je technika, pomocí které vytvoříme efekt tzv. patiny neboli změněného povrchu. Na začátek práce s touto technikou musíme papír nejprve zmačkat a pak znovu povrch papíru narovnat. V narovnané papírové struktuře můžeme vidět nové linie a ohyby, se kterými dále pracujeme. Zmuchlaný papír můžeme přetírat obarvenou vodou, po uschnutí ho narovnáme a tenkou tužkou nebo fixem zvýrazníme libovolné linie. V našem výtvoru pomocí vytvořených linií můžeme hledat různé předměty. ZDROJ <https://www.zusvm.cz/storage/content/Distančni-studium-J.Stursova-8.-14.3.-2021.pdf>

Reliéfní plastika

Reliéfní plastika je takový výtvarný výtvar, který vystupuje z plochy. Při práci s papírem můžeme reliéfní plastiku vytvořit pomocí lepení jednotlivých vrstev papíru na sebe. Při reliéfní plastice můžeme také využít papír jako podklad a kaširovací hmotu pro náš reliéf.

PRAKTICKÁ ČÁST

7 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

Provést výzkum je nejlepší způsob, jak řešit opravdový, velký a obecný problém, se kterým se potýká celé lidstvo. P. D. Leedyho uvádí definici jako „*systematický způsob řešení problémů, kterým se rozšiřují hranice vědomostí lidstva. Výzkumem se potvrzují či vyvracejí dosavadní poznatky, anebo se získávají nové poznatky.*“ (Gavora, 2000, s.11).

Hlavním specifickým rysem výzkumu je jeho systematickost, jelikož výzkum spočívá v opakované a plně koncentrované činnosti. Právě zmíněné opakování nás vede k utvrzení nebo naopak vyvrácení dosavadních poznatků. Jelikož se lidstvo stále posouvá dále a neustále se zdokonaluje, tak je potřeba, aby se zkoumaný jev zkoumal opakovaně. Právě zkoumaný jev bude postupem času dokonalejší a dokonalejší, ale nikdy nebude mít finální řešení (Gavora, 2000, s. 11).

7.1 Metoda výzkumného šetření

Pro svou práci jsem zvolila metodu anketního šetření. V pedagogickém slovníku lze nalézt definici ankety takto „*anketa je nástroj metody-dotazování zejména za účelem širokoplošného masmediálního průzkumu kvantifikovaného veřejného mínění nebo výběrového výzkumu odborného názoru či stanoviska, při kterém se používá krátký volný dotazník s alternativami nabízených odpovědí na otázky ke společensky významnému tématu. K inovativní změně délky doby školní povinnosti. Používá menší počet úže formulovaných otázek než dotazník. Uplatňuje se zejména v žurnalistice, politice, sociologii a v jiných sociálních vědách*“ (Maňák, Švec, Švec (ed.), 2005, s. 11).

7.2 Cíl výzkumného šetření

Hlavním cílem mého anketního šetření bylo zjistit, jaké výtvarné techniky a postupy, byly pedagogy výtvarné výchovy nejvíce uplatňovány za distančního vzdělávání. Které se pedagogům v praxi osvědčily více a které naopak méně.

7.2.1 Výzkumná otázka

Otázky, které jsem použila ve svém výzkumném šetření vyplývají z hlavního cíle, který je popsán výše, a to v kapitole 7.2.

Otázka č. 1 *Jaké techniky a postupy s papírem byly ve výtvarné výchově při nařízeném distančním vzdělávání vámi nejvíce využívány?*

Otázka č. 2 *Jaké techniky a postupy se vám nejvíce osvědčily?*

Otázka č. 3 *Jaké naopak techniky a postupy se osvědčily nejméně?*

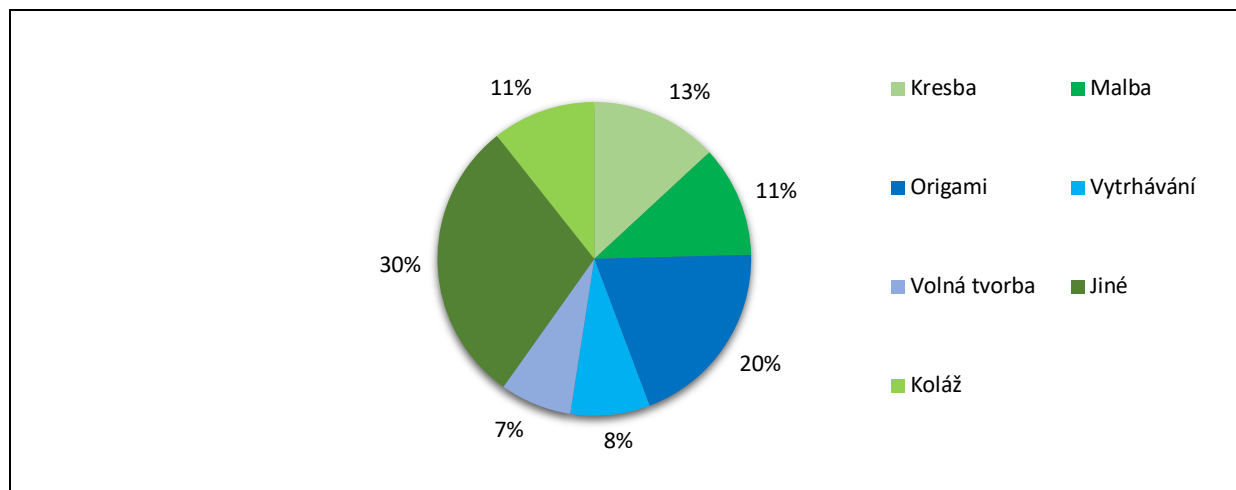
7.3 Popis výzkumného šetření

Ve svém anketním šetření jsem oslovila 60 náhodně vybraných pedagogů, kteří vyučují výtvarnou výchovu na prvním stupni napříč celou Českou republikou. Pár z tázaných pedagogů vyučují výtvarnou výchovu na základních školách praktických. Některým osloveným pedagogům jsem své anketní šetření vytiskla a zanesla osobně – a jiným pedagogům jsem anketní šetření zaslala v PDF verzi online a oni mi ho vyplněné obratem zaslali zpět. V neposlední řadě jsem také oslovila své kolegy, kteří semnou studují formou kombinovaného studia. Anketní šetření jsem měla vyplněné, jak ručně, tak i v online verzi.

7.4 Analýza dat

Následující tři grafy zohledňují zodpovězené tři otázky, které jsou uvedené v kapitole 7.2.1.

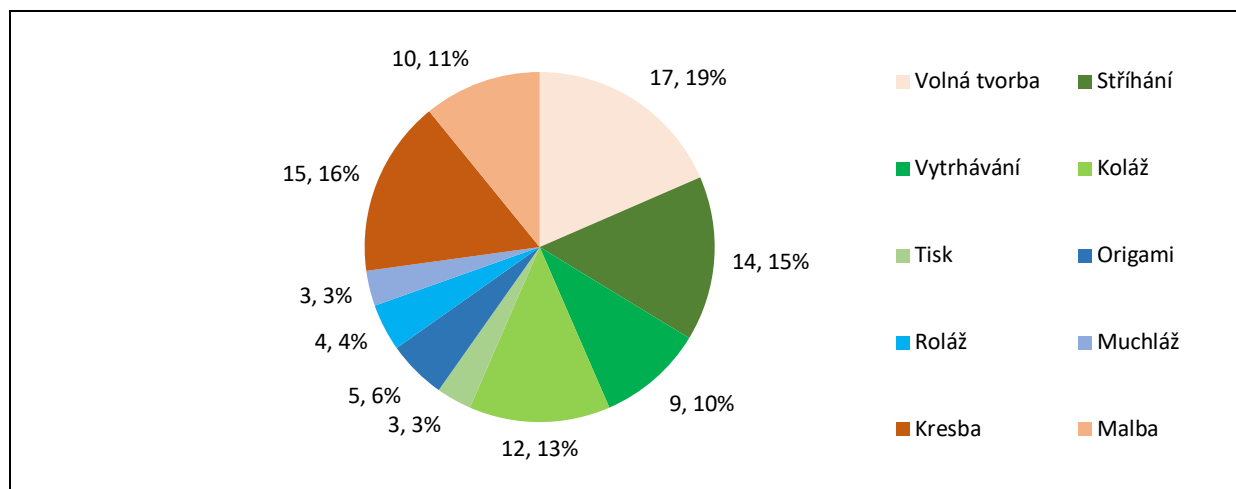
Obrázek č. 1 - Jaké techniky a postupy s papírem byly ve výtvarné výchově při distančním vzdělávání vámi nejvíce využívány?

Graf 1 – Techniky a postupy zvolené pedagogy při distančním vzdělávání

Graf uvádí odpovědi dotazovaných respondentů na otázku č. 1 „Jaké techniky a postupy s papírem byly ve výtvarné výchově při distančním vzdělávání vámi nejvíce využívány?“. 36 respondentů, 30 %, uvedlo, že zvolily jinou techniku jako např. zmizíkovou techniku, tvoření se solí či moukou aj. 24 dotazovaných, 20 %, zvolilo techniku origami. 16 respondentů, 13 %, zvolilo ve výtvarné výchově kresbu. 14 respondentů, 11 %, zvolilo malbu. Stejný počet dotazovaných, tedy 14 respondentů, 11 %, využívalo koláž. Vytrhávání papíru využilo 10 respondentů, 8 %. V hodinách výtvarné výchovy při distančním vzdělávání využívalo „volnou tvorbu“ 9 respondentů, 7 %. Někteří respondenti uvedli v anketním šetření 2 a více technik či postupů.

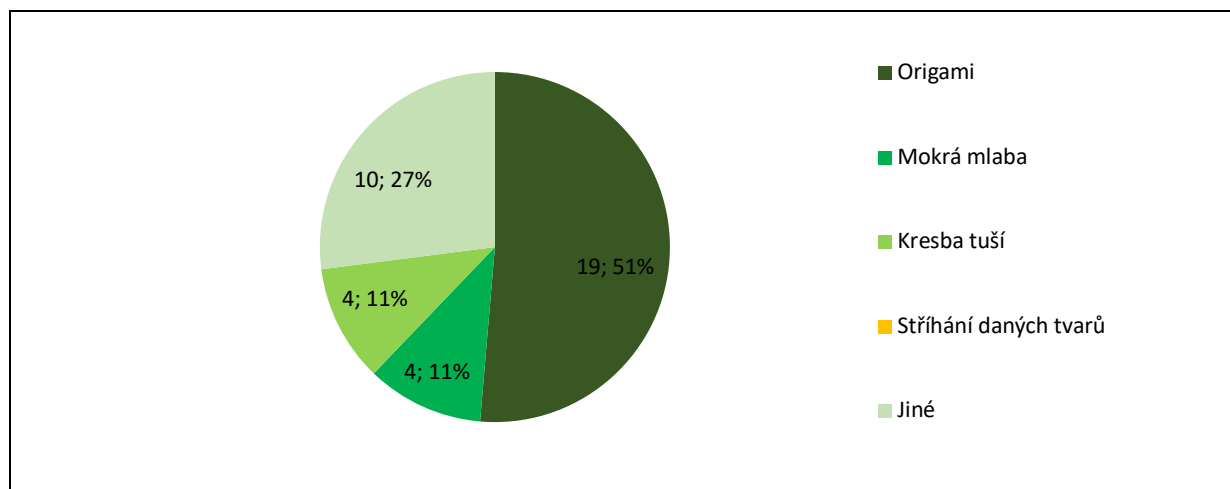
Obrázek č. 2 - Jaké techniky a postupy se vám nejvíce osvědčily?

Graf 2 – Kladně osvědčené techniky a postupy

Graf uvádí, že nejvíce zastoupenou technikou, kterou učitelé kladně hodnotili, je s 17,19 % volná tvorba. Zvolilo tak 17 z 60 respondentů. 15 respondentů, tedy 15,16 % zvolilo kresbu. 14 respondentů také zvolilo stříhání, je zohledněno 14,15 %. Koláž, jako technika ve výtvarné výchově při distančním vzdělávání, se osvědčila 12 respondentům, tedy 12,13 %. Dále kladně respondenti hodnotili malbu, 10 respondentů, 10,11 %. Při výtvarné výchově 9,10 %, tedy 9 respondentů, zvolilo malbu. Menší procenta nám ukazují možnosti – origami, 5,6 %, 5 respondentů. Dále s 4,4 %, 4 respondenti, zvolili roláž. V neposlední řadě 3 respondenti, 3,3 %, a další 3 respondenti, 3,3 %, hodnotili za kladnou techniku tisk a muchláz.

Obrázek č. 3 - Jaké naopak techniky a postupy se vám nejméně osvědčily?

Graf 3 – Nejméně osvědčené techniky a postupy

Nejčastější odpovědí u této otázky s 19,51 %, byla záporně hodnocena technika origami. Tuto techniku, jako zápornou, označilo 19 respondentů. Dle 10,27 %, 10 respondentů, byly záporně zvoleny jiné techniky a postupy, jako např. kresba malba, koláž, trhání aj. 4,11 %, 4 respondenti, uvádí, že se jim v době distančního vzdělávání neosvědčila kresba tuší. Dle 4 z dotazovaných, zastupujících 4,11 %, se záporně osvědčila technika malba, konkrétně mokrá malba.

7.5 Hodnocení anketního šetření

Z anketního šetření vyplývá, že někteří oslovení pedagogové vnímají jako výtvarné techniky kresbu/malbu. Kresbu či malbu jako výtvarnou techniku uvedlo hned několik pedagogů, ale abychom mohli mluvit o výtvarné technice, bylo by potřeba, aby tázaní pedagogové uvedli tuto techniku konkrétněji např. že se jednalo o malbu prsty, malbu mokrou stopou aj.

Zjistila jsem také, že v době distančního vzdělávání učitelé nejčastěji zvolili výtvarné techniky a postupy jako koláž, origami a vytrhávání. Technika origami se též několika dotazovaným pedagogům osvědčila nejméně.

Další z dotazovaných pedagogů mi uvedlo, že se jim nejvíce osvědčila technika a postup volné tvorby, malba či kresba, což není jasně specifikovaná technika. Pokud bych tedy vybrala jednu nejvíce osvědčenou techniku, tak je to koláž. Nejvíce kladně osvědčeným postupem je vytrhávání.

Anketní šetření mě motivovalo ke zpracování několika výtvarných úkolů, kde bych chtěla využít techniky jako koláž, muchláž či například tisk.

7.6 Shrnutí anketního šetření

Anketní šetření mělo za pomoci výzkumných otázek zjistit, jaké výtvarné techniky a postupy, byly pedagogy výtvarné výchovy nejvíce uplatňovány za distančního vzdělávání. Dále jaké techniky a postupy e pedagogům více či naopak méně osvědčily.

Vypracované anketní šetření bylo dotazovaným respondentům předáváno jak formou online, tak i formou osobního setkání napříč několika kraji z celé České republiky. Setkala jsem se především s ochotou pedagogů, kteří mi byli schopni anketní šetření vyplnit a výsledky jsou shrnuty v jednotlivých grafech.

Pedagogové, kteří vyučují výtvarnou výchovu, nejvíce zvolili při distančním vzdělávání techniky jako origami, kresbu a jiné. Mnoho pedagogů ale blíže nespecifikovalo, o jakou kresbu se jednalo.

Za kladné výtvarné techniky a postupy, které se pedagogům v praxi osvědčily, jsou opět kresby a malby, i když nebylo blíže specifikováno, o jaké malby či kresby šlo. Dále se u některých osvědčily i koláže či stříhání.

Mokrá malba nebo origami. To jsou techniky, které se učitelům během jejich praxe při distančním vzdělávání osvědčily méně.

Z anketního šetření se mi potvrdilo, že učitelé často pracovali s kresbou nebo malbou. Ale už jsem se nedozvěděla, jestli pracovali s různými technikami malby nebo zda využívali jednu a tu samou techniku. Někteří učitelé také zadávali kresbu zážitků. Jednalo se o kresbu pastelkami či fixami.

Při vytváření souboru výtvarných úkolů jsem si tedy stanovila cíl, abych vytvořila několik úkolů, ale každý úkol za pomoci jiné výtvarné techniky.

8. SOUBOR VÝTVARNÝCH ÚKOLŮ

Výtvarné úkoly, které jsem vytvořila, jsem následně v praktické škole praktikovala s žáky 1. – 5. ročníku. Realizací jsem také získala zpětnou vazbu k mému projektu a k jednotlivým pracovním listům.

K výtvarným úkolům byly zapotřebí výtvarné pomůcky, které běžně doma nemáme. Zde musím uvést, že se naše škola skládá z malých tříd a během distančního vzdělávání jsme žákům osobně vezli a předávali jak výukové materiály, tak i výtvarné potřeby. Žáci tedy měli veškeré výtvarné pomůcky k dispozici.

Soubor výtvarných úkolů se skládá z deseti vytvořených úkolů, pro které je charakteristické, že jeden jako z nejvíce výtvarných prostředků je zvolený právě papír, jelikož si myslím, že se běžně vyskytuje v rozmanitých podobách ve většině domácností.

Neupínám se pouze k jedné výtvarné technice, ale zaměřuji se na několik výtvarných technik jako je např. muchláž, roláž, malba aj.

8.1 Cíl výtvarných úkolů

Hlavním cílem bylo vytvořit deset výtvarných úkolů, které bude možné uplatnit v hodinách výtvarné výchovy jak na základních školách, tak na základních praktických školách. Vytvořit výtvarné úkoly, které budou zaměřené na různé výtvarné techniky a budou tak pro děti pestré a zvladatelné.

8.2 Charakteristika třídy

Výtvarnou řadu jsem realizovala na základní škole praktické, kde se nachází děti se specifickými poruchami chování, učení či jiným znevýhodněním, a tak jsem jednotlivé aktivity realizovala v různých ročnících prvního stupně.

Já vyučuji třídu I., kde mám 1. a 2. ročník a některé z aktivit jsem mohla realizovat tedy se svými žáky. V mé třídě se nacházejí žáci, kteří mají individuální vzdělávací potřeby, a také žáci, kteří mají různé handicap. Někteří žáci mají DMO, a tedy jsou oslabení např. na pravou

polovinu těla a jejich motorika je značně na menší úrovni než u jejich zdravých vrstevníků. Jiné děti, se kterými byl tento projekt realizován, mají silnější formu ADHD, takže jsou u každé výtvarné aktivity extrémně hyperaktivní a mají tendenci jakoukoli výtvarnou techniku urychlit. Jiné aktivity jsem realizovala s žáky II. třídy, kde se nacházejí žáci 3., 4., a 5. ročníku a mají obdobné zdravotní problémy.

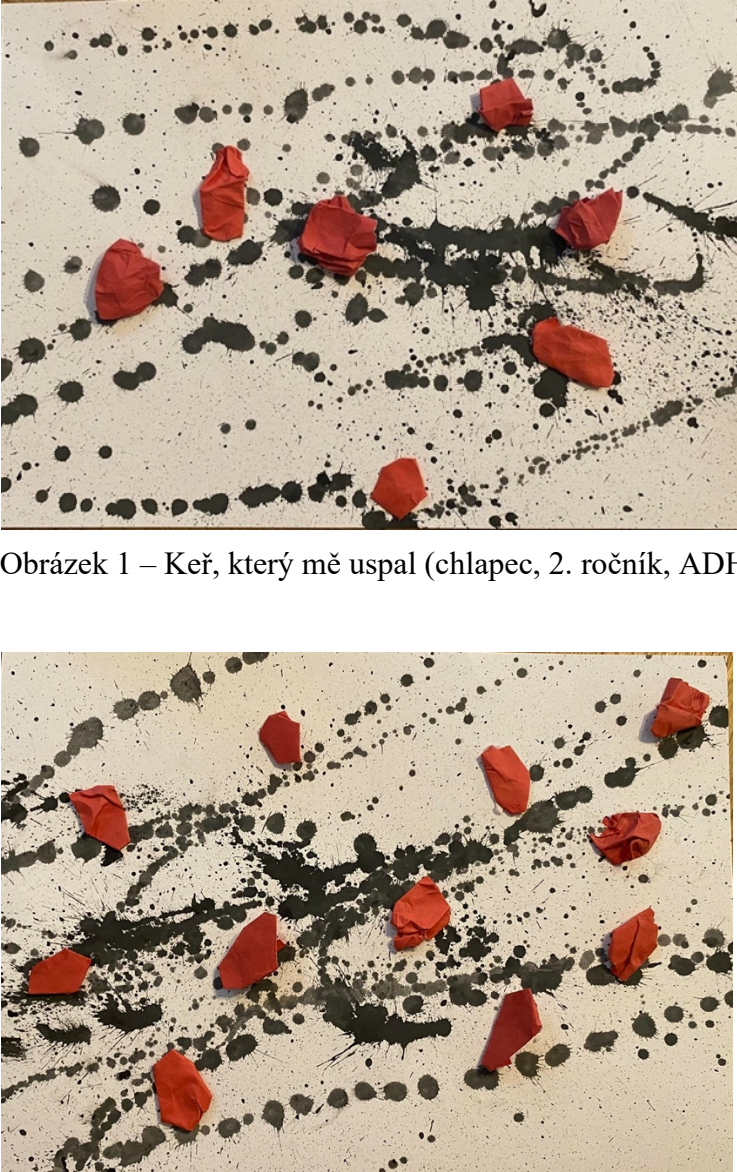
8.3 Popis výtvarných úkolů

Výtvarné úkoly jsou zaměřeny především na jednoduché tvoření s papírem. Jsou vytvořeny tak, aby učitelé 1. stupňů základních škol, mohli tyto listy použít.

Na jednotlivých výtvarných úkolech jsem pracovala s žáky z různých ročníků. V jednotlivých třídách se nacházelo maximálně 10 žáků. U metodických listů je vždy uveden ročník žáků, se kterými byli jednotlivé metodické listy realizovány. Dále v každém metodickém listu lze nalézt téma výtvarného úkolu, cíl, věkovou skupinu, časovou dotaci, techniku, pomůcky, postup, hodnocení, realizaci v praxi i fotodokumentaci.

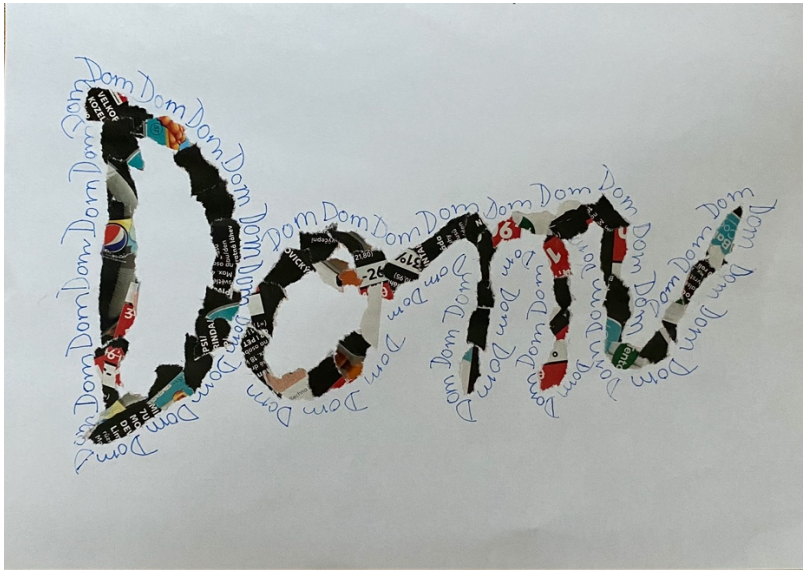
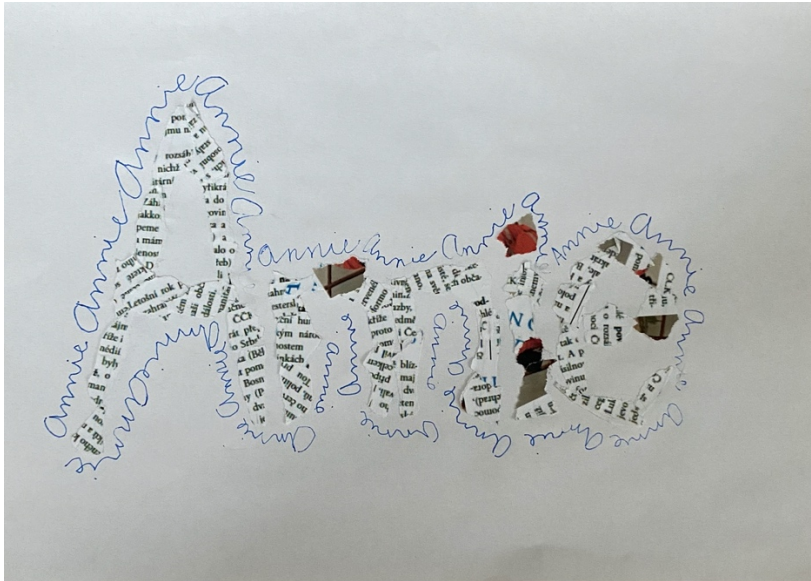
8. 3. 1 Keř, který mě uspal

Časová dotace	45 minut
Třída/věk dětí	žáci prvního stupně (1. a 2. ročník)
Výchovně vzdělávací cíl	žák ve své tvorbě zvládne základy drippingu. Žák pracuje s jemnou motorikou a snaží se zmuchlat kuličky papíru, které následně zvládne nalepit tak, aby mu při zvednutí obrázku držely pevně na podkladu.
Výtvarný problém	nalepit pevně kuličky na podklad, muchlání kuliček různých velikostí
Technika	kombinovaná technika – dripping, muchláž
Pomůcky	čtvrťka A3 temperové barvy/ vodové barvy štětec kelímek s vodou podložka/ ubrus červený papír lepidlo
Motivace	- Hádanka k navození tématu o šípkovém keři <i>„Na zámku žila dívěnku, jmenovala se ... Na pozoru se ... měj a raději na nic nesahej! Dívěnka byla zvědavá a barva keře se jí líbila. Od těch dob všichni spí a zámek zarůstá houštím. Kdo je to?“</i>
Postup	- Na sdílené obrazovce ukážeme žákům květy šípkového keře - Otázka: Zda děti ví, kdy plody šípkového keře dozrávají? - Plody šípkového keře si opět ukážeme na sdílené obrazovce - Žáci si připraví pracovní plochu a pomůcky, které budou potřebovat. - Učitel si připraví pohádku O šípkové Růžence, kterou dětem během jejich práce může přednášet. - Za využití vodové barvy, štětce a vody udělají žáci z výšky cákance na jejich podklad, který ihned dají uschnout. - Žáci si udělají šípky z červeného papíru, které tvoří za pomoci trhání malých kousků a následného muchlání. - Jakmile nám podklad uschne, tak vezmeme naše muchlané, červené kuličky a začneme je lepit do větví, kamkoli se nám zlíbí.

Hodnocení	<p>Hodnocení proběhne způsobem, že žáci společně zvednou své výtvary před kameru.</p> <p>Vyzveme žáky, aby své výtvary zvedli a umístili před kamery. Vyzkouší si tak, zda mají dostatečně přilepené zmuchlané kuličky.</p>
Realizace v praxi	<p>V praxi jsem mohla pozorovat, že přednášení pohádky během individuální práce žáků, se dětem velmi líbilo.</p> <p>Jako největší výtvarný problém u dětí v prvním ročníku bylo muchlání menších částí papíru. Někteří jedinci měli tendenci muchlat větší kusy papíru.</p> <p>Bylo by vhodné, aby učitel ukázal, jak zhruba velké mají být kusy papíru, aby se předešlo problému, který se stal v praxi mně.</p>
Fotodokumentace	 <p>Obrázek 1 – Keř, který mě uspal (chlapec, 2. ročník, ADHD)</p> <p>Obrázek 2 – Keř, který mě uspal (dívka, 2. ročník, LMR)</p>

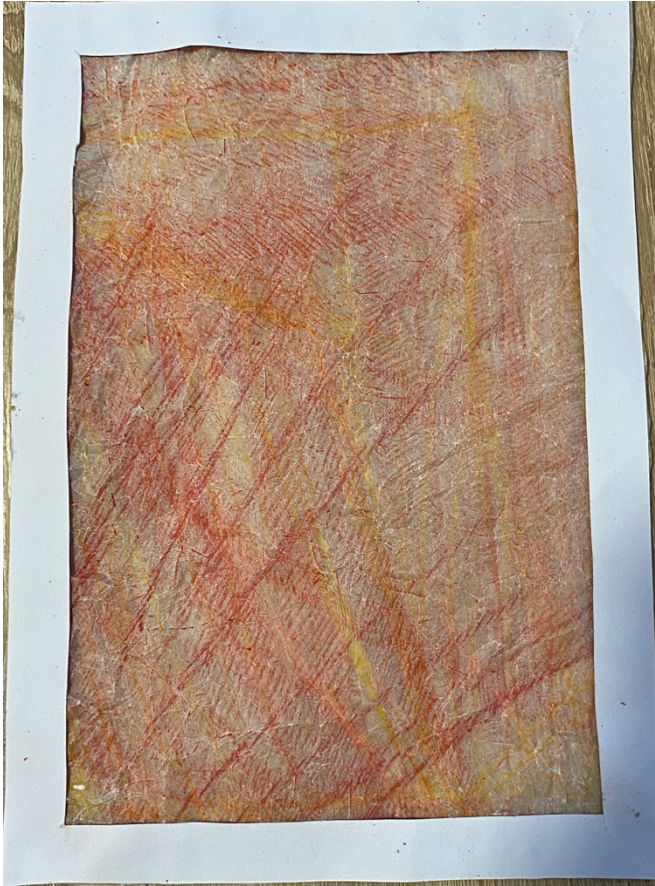
8. 3. 2 Jmenuji se ...

Časová dotace	45 minut
Třída/věk dětí	žáci prvního stupně (5. ročník)
Výchovně vzdělávací cíl	žák zvládne samostatně vytrhat menší kousky novin, které dále dokáže nalepit na svůj nákres přezdívky takovým způsobem, aby jeho přezdívka stále vynikala na povrch
Výtvarný problém	nalepit útržky na nákres přezdívky, využití prostoru a mezer mezi jednotlivými přezdívkami, využití plochy
Technika	kombinovaná technika – trhání, psané písmo
Pomůcky	kancelářský papír/ čtvrtka A4 obyčejná tužka 1,2 tuhé či tekuté lepidlo noviny propisovací pero
Motivace	- Krátká komunikace o tom, proč se začalo používat příjmení. - Komunikace na téma „mé jméno“ <ul style="list-style-type: none">• Líbí se nám naše jméno?• Víte, co vedlo rodiče k tomu, aby vám dali toto jméno? - Děti si na sdílenou obrazovku řeknou, zda mají a používají přezdívku, která vychází z jejich jména.
Postup	- Děti si připraví plochu v dostatečné vzdálenosti od PC, aby se nestalo, že se zašpiní počítačovou technikou. - Vezmou si před sebe kancelářský papír/ čtvrtku, kterou na šířku položí na pracovní plochu. - Vezmou si do ruky tužku (1,2) a slabě si s ní napíšou svou přezdívku. Přezdívka by měla být dostatečně velká a také by měla být ve středu plochy papíru. - Dále si vezmou novinový papír, který trhají na menší kousky, které nám následně budou sloužit k polepení celé jejich přezdívky. - Pokud je přezdívka celá oblepená kousky papíru, tak si vezmou do ruky libovolnou psací potřebu a obtahují svou přezdívku přezdívkou, kterou si zvolily, kolem dokola.

Hodnocení	Jednotlivci zvednou svůj výtvar před kameru a ostatní spolužáci říkají, jakou přezdívku mají jejich spolužáci napsanou na svém výtvaru. Žáci se samy zhodnotí, zda využili dostatečně celou plochu.
Realizace v praxi	Ze svého použití v praxi mohu říci, že děti zaujala debata o tom, jak vlastně příjmení vzniklo. Jelikož se jedná o základní školu praktickou, tak mě i překvapilo, že některé děti věděly, že jejich jméno jim rodiče dali například po dědečkovi. Co se týká práce s plochou, tak převážná většina dětí, si svou přezdívku zvolila na dostatečně velkou plochu a neměli jsme mezi výtvary žádné blechy.
Fotodokumentace	 <p>Obrázek 3 – Jmenuji se (chlapec, 5. ročník, LMR)</p> <p>Obrázek 4 – Jmenuji se (dívka, 5. ročník, dyslexie)</p>

8. 3. 3 Letní okno

Časová dotace	45 minut
Třída/věk dětí	žáci prvního stupně (3. ročník)
Výchovně vzdělávací cíl	žák zvládne ve své tvorbě základy krakelování
Výtvarný problém	žák zvládne zmuchlat, namočit a znovu narovnat pečicí papír, bez toho, aniž by ho poničil, žák zvládne naměřit, narýsovat a vystříhnout rámeček
Technika	krakelování
Pomůcky	čtvrtka A3 pečicí papír voda voskovky nůžky pravítko obyčejná tužka 3
Motivace	<ul style="list-style-type: none">- Na sdílenou obrazovku promítneme dětem předem připravenou křížovku, která se nachází v přílohách.- Necháme dětem 3 minuty, zda přijdou na výsledek křížovky samy.- Jakmile známe výsledek křížovky, tak navodíme krátkou debatu o letním počasí.
Postup	<ul style="list-style-type: none">- Děti si připraví před sebe čtvrtku A4, pravítko a obyčejnou tužku a narýsují si od hran jednotlivých stran rámeček, který bude vzdálený zhruba 2 cm.- Po narýsování rámečku, si tento rámeček vystříhnou a vnitřní část mohou odložit, jelikož jí už potřebovat nebudou. Zbude jim tedy na lavici rámeček.- Následně si vezmou pečicí papír, na který budou dělat stopy za využití voskovek. Nekreslí hrotem voskovky, ale voskovky vždy položí a zanášení stopu na pečicí papír.- Pokud děti mají pečicí papír vymalovaný a další barvy použít nechtějí, tak dojdou k umyvadlu a pustí na jejich papír vodu. Za tekoucí vody lze papír velmi dobře zmuchlat a zmačkat.

	<ul style="list-style-type: none"> -Zmuchlaný a zmačkaný papír pořádně žáci vyždímají a vymačkají z něj přebytečnou vodu. - Pečící papír dají následně sušit buď na topení nebo ven na sluníčko. - Rámeček nalepí na suchý papír a kolem přebytečný papír vystříhnou.
Hodnocení	Žáci si samy zhodnotí, zda rámeček přilepili dostatečně a pevně jim drží na jejich podkladu. Žáci také samy řeknou, komu dělal problém vyždímat přebytečnou vodu z papíru, že se jim papír natrhnul.
Realizace v praxi	V praxi některé děti křížovku vyluštily samostatně Pro jiné děti křížovka byla obtížnější, a tak jsme jí museli vyluštit společně. Do debaty se zapojili všichni žáci a v tvoření letního okna dělal žákům největší problém, aby narýsovali rámeček, který následně stříhali.
Fotodokumentace	 <p>Obrázek 5 – Letní okno (dívka, 3. ročník, percepční vada)</p>

Obrázek 6 – Letní okno (chlapec, 3. ročník, LMR)

8. 3. 4 Módní návrhář

Časová dotace	45 minut
Třída/věk dětí	žáci prvního stupně (2. ročník)
Výchovně vzdělávací cíl	žák zvládne rozdělit ubrouskový papír na tři vrstvy, žák zvládne využít plochu papírovým ubrouskem takovým způsobem, že tvarováním jeho ubrousku nezanikne jeho druh oblečení, žák zvládne vystříhnout tvar vybraného oblečení
Výtvarný problém	rozdělit papírový ubrousek na jednotlivé vrstvy, různými způsoby mačkat či varovat nalepený ubrousek tak, aby nebyl na ploše úplně rovný
Technika	tvarování ubrouskového papíru
Pomůcky	kancelářský papír/ čtvrtka A4 tekuté lepidlo nůžky papírový ubrousek obyčejná tužka (1/2)
Motivace	- Diskuze na téma, jaké známe povolání? - Dokážete vyjmenovat nějaké povolání, které pracuje s oděvy? A co takový módní návrhář? Víte, jak souvisí povolání módního návrháře s oděvy? - Následně máme pro děti připravenou krátkou prezentaci, jak mohou vypadat oděvy i z různého materiálu. Prezentaci naleznete v přílohách.
Postup	- Děti si připraví plochu v dostatečné vzdálenosti od PC, aby se nestalo, že se zašpiní počítačovou technikou. - Položí si před sebe čtvrtku, na kterou si slabým tahem obyčejnou tužkou načrtnou, jaký druh oblečení budou tvořit (kraťasy, kalhoty, tričko, šaty aj). - Vezmou si do ruky papírový ubrousek, který jsme měli k dispozici, a začali jsme si ho rozdělovat na jednotlivé části, jelikož jsme potřebovali ve své práci pouze jednu část, a to část s motivem. Pokud děti budou mít k dispozici pouze jednobarevné ubrousky nebo bílé ubrousky, tak je mohou jednoduše dozdobit fixami, které se krásně vpíjí a vytvoří tak barevný efekt. - Děti oddělí ubrousek na jednotlivé vrstvy. - Natřou svůj nákres lepidlem.

	<p>- Na natřený nákres položí ubrousek a opatrně ho tvarují na své ploše, aby ubrousek nezůstal rovný.</p> <p>- Na závěr vezmou nůžky a svůj oděv vystříhnou.</p>
Hodnocení	Na závěr si jmenujeme různé druhy oblečení. Jakmile děti uslyší svůj druh oblečení, který vytvořily, tak zvednou svůj výtvar před kameru a ukážou ho svým spolužákům.
Realizace v praxi	Některým dětem dělal problém dát menší vrstvu lepidla, což vedlo k potrhání ubrousku. Pro děti s ADHD bylo složitější, aby oddělily ubrousek na několik vrstev. Všechny děti se s jednotlivými problémy ale zdárně popraly. V praxi mi nejvíce děti navrhovaly trička.
Fotodokumentace	 <p>Obrázek 7 – Módní návrhář (chlapec, 2. ročník, ADHD)</p>

Obrázek 8 – Módní návrhářka (dívka, 2. ročník, LMR)

8. 3. 5 Spíž – koláž

Časová dotace	45 minut
Třída/věk dětí	žáci prvního stupně (2. ročník)
Výchovně vzdělávací cíl	žák zvládne využít celou plochu podkladu, žák zvládne vytrhat jednotlivé potraviny
Výtvarný problém	vytrhávání jednotlivých potravin
Technika	kombinovaná technika – koláž, trhání papíru
Pomůcky	čtvrtka A4 lepidlo supermarketové letáky pastelky či fixy obyčejná tužka (1/2)
Motivace	- Otázka: „ <i>Kde všude doma můžete skladovat potraviny?</i> “ - Nasdílení obrázků z prezentace, kde všude se mohou skladovat potraviny. - Sdělení informací o tom, jak vlastně taková spíž vypadá a jak jí používat.
Postup	- Děti si položí čtvrtku na pracovní plochu a tužkou si načrtnou poličky jejich spíží. Poličky si libovolnou psací pomůckou obtáhnou či vybarví. Mohou na zvolené poličky namalovat obal, který slouží k lepší údržbě spíže. - Vezmou si letáky ze supermarketů a vytrhávají různé potraviny, které by se mohly vyskytovat ve jejich spížích. - Vytrhané potraviny si nejprve pokládají na jednotlivé poličky, aby si je mohli, popřípadě ještě zorganizovat. - Zorganizované potraviny ve spíži jednotlivě lepíme.
Hodnocení	Společně hodnotíme to, zda dětem vytrhávání potravin dělalo veliký problém či nikoli. Své výtvary děti ukáží před kamerami a řeknou si, co se jim líbí například na výtvoru někoho jiného.
Realizace v praxi	V praxi mi spíše dívky malovaly obaly, které leží na jednotlivých poličkách. Chlapce spíše bavilo vytrhávání a následné lepení jednotlivých potravin. Ve shrnutí dívky měly výtvary barevnější, ale chlapci naopak volili více potravin a chtěli spíž udělat bohatší. Děti s poruchou pozornosti vytrhávání potravin bavilo.

Fotodokumen-
tace

Obrázek 9 – Módní návrhářka (dívka, 2. ročník, LMR)

Obrázek 10 – Spíží (chlapec, 2. ročník, autismus)

8. 3. 6 Zamrzlá vločka

Časová dotace	45 minut
Třída/věk dětí	žáci prvního stupně (1. a 2. ročník)
Výchovně vzdělávací cíl	žáci se seznámí se základy rezerváže a pomocí této techniky vytvoří jednotlivé zamrzlé vločky, žáci si procvičí obkreslování podle vybraného kulatého předmětu, žáci stříhají podle předem určené linie
Výtvarný problém	obkreslování podle dané předlohy, stříhání podle určené linie
Technika	kombinovaná technika – malba, rezerváž solí
Pomůcky	čtvrtka A4 kulatá miska či sklenička obyčejná tužka (1/2) nůžky vodové barvy kuchyňská sůl tuhé lepidlo
Motivace	- Krátká diskuze na téma roční období. Vše přiložené v prezentaci, která se nachází v přílohách. - Co znamená anglické slovo snowflake? Přehrajeme dětem skladbu i s videem a necháme je hádat. Skladba se opět nachází v prezentaci.
Postup	- Děti si přiloží čtvrtku na pracovní plochu a pomocí kulatého předmětu (misky, sklenice aj.) si obkreslí na svůj podklad kruhy. - Obkreslené kruhy si vybarví studenými barvami. Pro vhodné zvolení barev si s dětmi zopakujeme studené barvy. - Vybarvené kruhy ještě přetřeme vodou, aby byly dostatečně mokré. - Posypeme kruhy solí a necháme uschnout. - Suché kruhy oklepeme od přebytečné soli, vystříhneme a poskládáme je kolem dokola, aby nám vzniknul věnec. - Na závěr poskládané kusy slepíme
Hodnocení	Společné hodnocení. Děti zvednout společně své výtvary před kamery a ukážeme si je. Pokud děti chtějí, mohou se vyjádřit ke svým výtvorům a říci, s čím měli problém, a naopak co jim šlo hezky.

<p>Realizace v praxi</p>	<p>I když jsme si zopakovali s dětmi chladné barvy, tak většina dětí zvolila pro své vločky modrou barvu. Dětem s genetickou poruchou či dětem po DMO dělalo problém vystřihování podle linie. Ale i přesto jejich výtvary vypadali krásně a jedinečně.</p>
<p>Fotodokumentace</p>	<div data-bbox="432 412 1150 1066" data-label="Image"> <p>A photograph showing a child's hands holding several circular pieces of paper. Each piece is decorated with a marbled pattern in various shades of blue, ranging from light sky blue to deep navy blue. The patterns are organic and resemble marbled paper or watercolor effects.</p> </div> <p data-bbox="432 1081 1315 1120">Obrázek 11 – Zamrzlá vločka (chlapec, 2. ročník, AHDH, autismus)</p> <div data-bbox="432 1137 1150 1917" data-label="Image"> <p>A photograph showing a child's hands holding several circular pieces of paper, similar to the ones in the previous image. The child is wearing a light-colored shirt with a pink butterfly design. The paper cutouts feature marbled blue patterns.</p> </div> <p data-bbox="432 1933 1134 1971">Obrázek 12 – Zamrzlá vločka (dívka, 1. ročník, LMR)</p>

8. 3. 7 Pan strom

Časová dotace	45 minut
Třída/věk dětí	žáci prvního stupně (1. a 2. ročník)
Výchovně vzdělávací cíl	žák ve své tvorbě zvládne základy grafiky, žáci pracují s netradičními pomůckami
Výtvarný problém	vytvořit několik otisků vidličkou, tisknout do tvaru trojúhelníku
Technika	tisk z výšky
Pomůcky	čtvrťka A3 temperové barvy vidlička štětec kelímeček s vodou paleta
Motivace	- Otázky: <i>Jaké známe stromy?</i> <i>Jak stromy dělíme?</i> - V prezentaci si zkusíme krátkou poznávačku stromů a ke každému stromu si řekneme, čím je specifický a jak ho s jistotou poznáme. - Položit otázku, co měly stromy v prezentaci společného.
Postup	- Na čtvrťku si děti namalují zimní krajinu - Na paletu si připraví různé odstíny zelené barvy, které mohou při práci kombinovat. - Na zaschnutý podklad si obyčejnou tužkou děti slabounce načrtnou větší trojúhelník. - Pomocí vidličky přenášejí různé odstíny zelené barvy na podklad. Děti tisknou vidličkou z výšky, tak, aby hroty vidličky směřovaly dolů. Tisknou vidličkou po celém jejich načrtnutém trojúhelníku.
Hodnocení	Hodnocení proběhne tím způsobem, že žáci společně zvednou své výtvary před kameru. Budeme hodnotit, zda žáci opravdu dodrželi tvar načrtnutého trojúhelníku. Společně si můžeme také říci, kdo má vytvořený hutný nebo naopak řídký porost, ale musíme také dodat, že ani jeden porost není špatně.

Realizace v praxi	<p>V praxi žáci přišli na to, že se jedná o jehličnaté stromy. Ovšem poznat všechny stromy jim dělalo problém. Bez problémů žáci poznali smrk. Za pomocí prezentaci si žáci sami zafixovali, jak má vypadat takový jehličnatý strom a pomohlo jim to v načrtnutí trojúhelníku. Nikdy z žáků nenačrtnul malý trojúhelník ke straně papíru, ale všichni žáci využili celou plochu. Tisk vidličkou šel všem a nejvíce bavil děti s ADHD.</p>
Fotodokumentace	 <p>Obrázek 13 – Pan strom (dívka, 1. ročník, percepční vada)</p>

Obrázek 14 – Pan strom (chlapec, 1. ročník, LMR)

8. 3. 8 Paní zima

Časová dotace	45 minut
Třída/věk dětí	žáci prvního stupně (2. ročník)
Výchovně vzdělávací cíl	žák ve své tvorbě pracuje s jemnou motorikou a snaží se natrhat jednotlivé proužky papíru, které zvládne tvarovat. Žák zvládne vytvarovat a nalepit takové proužky papíru, které mu při zvednutí budou držet na podkladu.
Výtvarný problém	zapouštění barev do mokré plochy, trhání proužků papíru a následné tvarování
Technika	kombinovaná technika – zapouštění barev do vlhkého podkladu, trhání a tvarování papíru
Pomůcky	čtvrťka A3 vodové barvy štětec kelímek s vodou kancelářský papír houbička na nádobí lepidlo dózičku s vodou fixy
Motivace	- Začneme otázkami: <i>Jaké máme nyní roční období a co je pro něj specifické?</i> -Společná diskuze o tom, že by mohla existovat kouzelná bytost/paní, která nám tu zimu přináší a zda si jí žáci dokáží nějakým způsobem podle své fantazie představit. - Přečtení krátké pohádky od Bratří Grimmů – Paní zima (příloha)
Postup	- žáci si před sebe na šířku položí čtvrťku o formátu A3 - obyčejnou tužkou si načrtnou doprostřed plochy větší kruh, který bude sloužit jako hlava - namočí si houbičku do vody, kterou mají v doze a houbičku vyždímají - houbičkou si ťupkají celou plochu kromě vnitřku kruhu a při ťupkání si jí žáci nezapomenou namáčet, aby měli opravdu celou plochu dostatečně mokrou. - vezmou si k ruce štětec a zvolí si jednotlivé barvy, které následně zapouštějí na celou plochu kromě načrtnutého kruhu - načrtnutý kruh slouží jako hlava paní zimy, a tak si žáci zvolí libovolnou barvu a hlavu vymalují - kancelářský papír si položí před sebe opět na šířku a natrhají si ho na jednotlivé proužky, které budou široké zhruba 2 cm (dětem je nutno ukázat velikost proužků)

	<ul style="list-style-type: none"> - jeden konec proužků přilepíme na vnější stranu načrtnutého kruhu a přilepený proužek pomalu točíme (většinou dvakrát) - zatočený proužek na konci natřeme lepidlem a přilepíme - na závěr domalujeme paní zimě obličej pomocí fix
Hodnocení	Hodnocení proběhne tím způsobem, že žáci společně zvednou své výtvary před kameru a zjistí, komu jednotlivé proužky na ploše drží a kdo si je musí ještě více přilepit. Žáci uvidí, že každá paní zima je individuální a je to hlavně tím, že každý žák ve své tvorbě zvolil různé barvy a při zapouštění se také různé barvy pospojovaly. Všechny výtvary si slovně pochválíme.
Realizace v praxi	Žáci s DMO nezvládali natrhat 2 cm proužky papíru, tak si trhali širší proužky papíru, ale dokázali je natrhat až dokonce. Žáky s kombinovanými poruchami zaujalo zapouštění barev a velmi je tato technika bavila. Největším problémem bylo nalepit proužek papíru k hlavě dostatečně, aby se dětem při točení neodlepoval.
Fotodokumentace	 <p>Obrázek 15 – Paní zima (chlapec, 2. ročník, DMO)</p>

Obrázek 16 – Paní zima (dívka, 1. ročník, LMR)

8. 3. 9 Co ve mně najdeš...

Časová dotace	45 minut
Třída/věk dětí	žáci prvního stupně (1. a 2. ročník)
Výchovně vzdělávací cíl	žák si zvládne osvojit základy grafiky, žák zvládne na podklad udělat osu souměrnosti, se kterou zvládne pracovat ve své tvorbě
Výtvarný problém	překládání papíru v jeho středu, přenesení barvy z jedné strany podkladu na druhou stranu podkladu za využití tisku
Technika	dekalk
Pomůcky	čtvrtka A4 temperové barvy paleta štětec kelímek s vodou fix
Motivace	<ul style="list-style-type: none"> - Rozhovor o pozorování mraků. <i>Už jste někdy s rodiči pozorovali mraky na nebi? Zkoušeli jste se někdy zadívat do mraků a hledat v nich nějaké předměty, tvory nebo postavy?</i> - Hledání předmětů, tvorů a postav v obrázcích mraků, které se nacházejí v prezentaci. - Stejně jako předměty, tvory a postavy můžete hledat v mracích, tak teď je zkusíme nalézt v barevných skvrnách.
Postup	<ul style="list-style-type: none"> - čtvrtku o formátu A4 si děti položí na šířku na pracovní plochu - přehnou jí přesně půl na půl, pořádně přeloženou část uhladí a vytvoří tím přesnou osu souměrnosti - připraví si na paletu barvy, které chtějí na svůj výtvar použít - papír rozevřou a na jednu část začnou nanášet pomocí štětce, temperových barev a vody barvy - barvy nanášejí pomocí klepání štětcem a uspořádání barev či míchání barev necháváme zcela na žácích - pokud máme celou jednu plochu podle dětských představ, tak papír jednoduše přehneme a pořádně přes něj přejíždíme pěstičkou. Tím se nám otisknout barvy také na druhou část

	- po uschnutí se žáci pořádně zadívají na svůj výtvar a hledají v něm různé předměty, tvory či osoby, které následně zvýrazní fixem
Hodnocení	Hodnocení proběhne tím způsobem, že každý z žáků poví, co ve své tvorbě našel. Někdo může ve svém výtvaru vidět i více věcí. Společně si všechny výtvary ukáží na své kamery.
Realizace v praxi	Žák s genetickou poruchou se nedokázal zadívat, aby ve svém výtvaru něco našel. Ale tato zvolená technika zaujala žáky s různým handicapem. Všichni žáci s nejrůznějším handicapem či poruchou tuto výtvarnou techniku zvládli.
Fotodokumentace	 <p>Obrázek 17 – Co ve mně najdeš ... (dívka, 1. ročník, LMR)</p> <p>Obrázek 18 – Co ve mně najdeš ... (chlapec, 2. ročník, dysortografie)</p>

8. 3. 10 Napálená liška

Časová dotace	45 minut
Třída/věk dětí	žáci prvního stupně (3. ročník)
Výchovně vzdělávací cíl	žák zvládne přehýbat papír a tvořit z něj harmoniku, žák zvládne rýsovat podle zvoleného postupu, žák zvládne ze svých vystříhnutých tvarů složit na podklad lišku
Výtvarný problém	přehýbání papíru a tvoření harmoniky, rýsování podle pravítka, stříhání narýsovaných tvarů
Technika	kombinovaná technika – malba vodovými barvami, tvarování papíru
Pomůcky	čtvrtka A3 oranžový papír A4 vodové barvy štětec kelímek s vodou obyčejná tužka (1/2) pravítko nůžky
Motivace	- přečtení krátké pohádky od Františka Hrubína - diskuze o pohádce a o lišce z pohádky: <ul style="list-style-type: none">• Jak se pohádka lišila od pohádky, kterou určitě všichni znají?• Jaká liška byla a jaké měla vlastnosti?
Postup	- žáci si na pracovní plochu položí na šířku čtvrtku o formátu A3, na které namalují libovolně zvolené pozadí (z lesa, ze zahrady aj.) - podle postupu, který se nachází v prezentaci, si žáci narýsují a vystříhnou lišku - z těla lišky si nyní skládají harmoniku, kterou následně opět rozloží - na zaschnutý povrch si žáci připraví jimi připravenou lišku, kterou si porovnají a nakonec nalepí
Hodnocení	Hodnocení proběhne tím způsobem, že každý žák zvedne svůj výtvar před kameru a tím zjistí, zda jeho lišku nalepil dostatečně. Dáme žákům prostor se vyjádřit k jednotlivým krokům, které se týkaly skládání lišky. Žáci by sami zhodnotili, co jim šlo více a co jim šlo méně.

Realizace v praxi	Žákům s poruchami učení tato výtvarná technika nedělala problém. Naopak dětem s ADHD dělalo
Fotodokumentace	 <p data-bbox="475 880 1198 913">Obrázek 19 – Napálená liška (dívka, 3. ročník, dyslexie)</p> <p data-bbox="475 1525 1233 1559">Obrázek 20 – Napálená liška (chlapec, 3. ročník, autismus)</p>

ZÁVĚR

I když zítřek je blízká budoucnost, přesto nikdo z nás nikdy nemůže vědět, co s nadcházejícím dnem přijde. Co se z minuty na minutu v našem životě může změnit. A nám nezbyde nic jiného než se těmto pravidlům podřídit.

Po mém krátkém anketním šetření jsem dospěla k závěru, že mnoho učitelů výtvarné výchovy se dostali do zcela nové situace, ve které se nikdy předtím nenaskytli. Museli respektovat nařízení a začít vyučovat výtvarnou výchovu stejně jako jiné předměty pomocí online nebo offline formou výuky. V anketním šetření, které vyplňovalo mnoho učitelů z různých krajů napříč celou Českou republikou, mi vyplynulo, že většina učitelů pracovalo s různými tématy, ale techniku volili neustále stejnou, a to kresbu či malbu. Bylo to z důvodu, že děti museli pracovat pouze s pomůckami, které mají v domácím prostředí a úkolem učitelem bylo vymyslet takovou práci, kterou budou moci dělat všechny děti. Mnoho učitelů se v této situaci nacházelo poprvé, takže i pro ně to byl „oříšek“.

Tyto zjištěná fakta mě vedla k tomu, abych vypracovala několik metodických listů, které učitelům budou kdykoli k dispozici a v budoucnu jim tyto listy mohou pomoci. Jak jsem již zmínila, metodické listy jsou volně dostupné všem učitelům, bez ohledu na to, zda učí na prvním stupni základní školy nebo na prvním stupni základní školy praktické. Mnou vytvořené metodické listy jsou zaměřeny převážně na práci s papírem, jelikož papír jako výtvarná pomůcka je nabízena v různých vzhledových formách ve všech rodinách. Bez ohledu na to, zda dítě patří do vyšší vrstvy nebo do slabší sociální vrstvy. Jednotlivé metodické listy byli využity v hodinách výtvarné výchovy na základní škole praktické. Z jednotlivých hodin jsem si odnesla reflexi, která mi ukázala, který metodický list byl pro děti zajímavější a který byl naopak slabší. Soubor metodických listů vyzněl ze zpětné vazby od žáků velmi pozitivně a já jsem z této zpětné vazby byla jen mile překvapena.

Pevně věřím, že tento metodický materiál ulehčí dalším pedagogům alespoň trochu vyučování a budou se jak jim, tak žákům líbit.

Seznam použitých zdrojů

BLATNÝ, Ladislav. *Z historie výtvarné výchovy na českých školách*. Brno, Pedagogická fakulta J. E. Purkyně, 1983.

CIKÁNOVÁ, Karla. *Výtvarná výchova a její teorie v českých zemích ve světových kontextech*. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 1998. ISBN 80-86039-70-6.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. Edice pedagogické literatury. ISBN 8085931796.

HAZUKOVÁ, Helena a Pavel ŠAMŠULA. *Didaktika výtvarné výchovy I*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2005. ISBN isbn80-7290-237-7.

HAZUKOVÁ, Helena. *Výtvarné činnosti v předškolním vzdělávání*. Praha: Raabe, 2011. ISBN 978-80-87553-30-5.

HONZÍKOVÁ, Jarmila. *Pracovní činnosti na 1. stupni základní školy*. Plzeň: Západočeská univerzita, 2000. ISBN 80-7082-634-7.

HONZÍKOVÁ, Jarmila. *Materiály pro pracovní činnosti na 1. stupni ZŠ*. V Plzni: Západočeská univerzita, 2006. ISBN 80-7043-453-8.

JŮVA, V. *Estetická výchova-vývoj-pojetí-perspektivy*, Brno: Paido, 1995. ISBN 80-85931-12-5

KITZBERGEROVÁ, Leonor. *DIDAKTIKA VÝTVARNÉ VÝCHOVY*, Univerzita Karlova v Praze, 2014. ISBN 978-80-7290-667-3.

KOCMAN, Jiří H. *Médium papír*. Vyd. 3., dopl. Brno: VUTIUM, 2011. ISBN 978-80-2144-342-6.

KORDA, Josef. *Papírenská encyklopedie*. Praha: SNTL, 1992. ISBN 80-03-00647-3.

MAŇÁK, Josef, Štefan ŠVEC a Vlastimil ŠVEC, ed. *Slovník pedagogické metodologie*. Brno: Masarykova univerzita, 2005. Pedagogický výzkum v teorii a praxi. ISBN 80-7315-102-2.

PIPEKOVÁ, Jarmila. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. 3., přeprac. a rozš. vyd. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-198-0.

POSPÍŠIL, Aleš, Karel ŘEPA a Petra ŠOBÁŇOVÁ, ed. *Kvalita ve výtvarné výchově*. Olomouc: Česká sekce INSEA, 2019. ISBN 978-80-904268-7-0.

ROESELLOVÁ, Věra. *Didaktika výtvarné výchovy*, Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2003. Texty pro distanční studium. ISBN 80-7290-121-4.

ROESELLOVÁ, Věra. *Prostorová tvorba ve výtvarné výchově pro základní školu 1*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2006. ISBN 80-7290-254-7.

ROESELLOVÁ, Věra. *Techniky ve výtvarné výchově*. Praha: Sarah, c1996. ISBN 80-902267-1-x.

STEHLÍKOVÁ BABYRÁDOVÁ, Hana. *Uvnitř a vně: sociální a edukativní aspekty výtvarné tvorby v prostředí školy a ve veřejném prostoru*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 9788024440736.

ŠIMONÍK, Oldřich a Barbora BAZALOVÁ. *Vzdělávání nadaných žáků*. Brno: Masarykova univerzita, 2010. ISBN 978-80-210-5349-6.

ŠINDÝLKOVÁ, Irena. *Práce s papírem*. Vyd. 2. Praha: Institut výchovy a vzdělávání Ministerstva zemědělství ČR, 1999. ISBN 80-7105-192-6.

ŠVARCOVÁ-SLABINOVÁ, Iva. *Mentální retardace: vzdělávání, výchova, sociální péče*. Vyd. 3., přeprac. Praha: Portál, 2006. Speciální pedagogika (Portál). ISBN 80-7367-060-7.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese / Marie Vágnerová*. Vyd. 3., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.

VÁGNEROVÁ, Marie a Jarmila KLÉGROVÁ. *Poradenská psychologická diagnostika dětí a dospívajících*. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-1538-7.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vydání druhé, doplněné a přepracované. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Obecná psychologie*, Praha: Karolinum, 2017. ISBN 978-80-2463-295-7.

VANČÁT, Jaroslav. *Horizonty vzdělávání učitele výtvarné výchovy*, Praha: Česká sekce INSEA, 1998.

VOJTOVÁ, Věra, *Kapitoly z etopedie I*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 80-210-4573-6.

ZUMAN, František, VYKYDAL, Miroslav. *Papír historie řemesla a výrobní techniky*. S.N, 1983

Seznam internetových zdrojů

Decoupage – ubrousková technika [online]. 2021 [cit. 14-8-2019]. Dostupné z: <https://www.vytvarny-shop.cz/rubriky/magazin/jak-na-to--decoupage-ubrouskova-technika/>

Embossing – výtvarná technika [online]. 2021 [cit. 24-9-2010]. Dostupné z: <http://www.vasedeti.cz/inspirace/hry-a-tvoreni-pro-skolaky/embossing/>

Jak se vyrábí papír [online]. 2021 [cit. 24-5-2021]. Dostupné z: <https://www.drevoprozi-vot.cz/blog/vyroba-papiru-v-prubehu-staleti-od-recyklace-starych-hadru-ke-zpracovani-dreva/>

JERÁBEK, Jaroslav, TUPÝ J., *Rámcově vzdělávací program pro základní vzdělávání*, [online]. 2013 [cit. 2019]. Dostupné z: www.nuv.cz

KAŠPÁRKOVÁ, Lenka. *Vlastnosti, druhy a formáty papíru* [online]. 2021 [cit. šk. rok 2011-2012]. Dostupné z: https://www.sspu-opava.cz/static/UserFiles/File/_sablony/Technologie_grafiky_IVY_32_INOVACE_A-02-03.pdf

KITZBERGEROVÁ, Leonora, MAKOVSKÝ, Miloš a kol. *Podkladová studie* [online]. 2022 [cit. 01-11-2019]. Dostupné z: https://www.npi.cz/images/podkladová_studie/vytvarna_vychova.pdf

LEŠIKAR, Miloš, *Historie, současnost a budoucnost papíru* [online]. 2016 [cit. 14-08-2016]. Dostupné z: <https://www.slideshare.net/UISKFFUK/milo-leikar-historie-souasnost-a-budoucnost-papru-nejrozenjho-materilu-pro-komunikaci-st-1>

Ministerstvo mládeže školství a tělovýchovy. Metodické doporučení pro vzdělávání distančním způsobem [online]. 2021 [cit. 23-9-2020]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/metodika-pro-distancni-vzdelavani>

Mladší školní věk [online]. 2021 [cit. 18-10-2013]. Dostupné z: https://wikisofia.cz/wiki/Mladš%C3%AD_školn%C3%AD_věk

PETROVÁ, Alena, PLEVOVÁ, Irena. *Vybrané kapitoly z vývojové psychologie* [online]. 2018 [cit. 11.01.2023]. Dostupné z: <https://dokumenty.osu.cz/pdf/materialy/vybrane-kapitoly-z-vyvojove-psychologie.pdf>

Rámcově vzdělávací program pro základní vzdělávání (se změnami k 1. 9. 2017). [online]. 2021 [cit. 1-3-2017]. Dostupné z: <http://archiv-nuv.npi.cz/t/aktualne-platne-zneni-rvp-zv.html>

STADLEROVÁ, Hana, TAYLOR, Daniela, *Výzkumná studie* [online]. 2022 [cit. šk. rok 2019]. Dostupné z: https://pages.pedf.cuni.cz/gramotnost/files/2019/07/07_Stadlerova_Taylor2.pdf

ŠOBÁŇOVÁ, Petra, *Tvoříme společně. Metodika pro výtvarnou výchovu s proinkluzivními přístupy k uměleckému vzdělávání* [online]. 2020 [cit. 10-04-2022]. Dostupné z: https://imuza.upol.cz/publikace/Sobanova-Tvorime%20spolecne_online_final.pdf

TREXIMA – *positiva a negativa distanční výuky* [online]. 2021 [cit. 10.02.2021]. Dostupné z: <https://www.trexima.cz/distancni-vyuka-prinasi-ceskym-zakum-vice-volneho-casu-ale-take-horsi-pristup-k-informacim/>

Umění a kultura pro rozvoj dítěte [online]. 2021 [cit. 3-1-2019]. Dostupné z: <https://pages.pedf.cuni.cz/sc25/files/2020/01/Př%C3%ADnos-uměn%C3%AD-a-kultury-rozvojid%C3%ADtěte.pdf>

UŽDIL, Jaromír, ZHOŘ, Igor, *Výtvarné umění ve výchově mládeže po padesáti letech (1. část)* [online]. 2015 [cit. 12-04-2022]. Dostupné z: <https://pages.pedf.cuni.cz/vytvarnavychova/files/2016/02/Vytvarna-vychova-c2-r2015new.pdf>

VŠETULOVÁ, Monika a kol. *Úvod do distančního vzdělávání* [online]. 2007 [cit. 02.01.2023]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/296701887_Uvod_do_distančního_vzdelavani_a_e-learningu

Vzdělávací oblast – Umění a kultura [online]. 2021 [cit. 3-12-2015]. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=10642>

WIKIPEDIE, *Papír* [online]. 2000 [cit. 20-08-2022]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Pap%C3%ADr#V%C3%BDyroba>

ZLÁMALOVÁ, Helena, *Příručka pro tutorý distančního vzdělávání* [online]. 2003 [cit. 22-11-2022]. Dostupné z: http://www.elearn.vsb.cz/cz/kurzy/Tutori_DiV_studia.pdf

Seznam příloh

Příloha č.1: Dotazník

Příloha č. 2: Presentace k úkolu „letní okno“

Příloha č. 3: Presentace k úkolu „módní návrhář“

Příloha č. 4: Presentace k úkolu „Spíž“

Příloha č. 5: Presentace k úkolu „Zamrzlá vločka“

Příloha č. 6: Presentace k úkolu „Pan strom“

Příloha č. 7: Presentace k úkolu „Paní zima“

Příloha č. 8: Presentace k úkolu „Co ve mně najdeš ...“

Příloha č. 9: Presentace k úkolu „Napálená liška“

Příloha č.1 Dotazník

Dotazník pro pedagogické pracovníky škol

Vážená paní učitelko, vážený pane učiteli,

V minulém školním roce u nás probíhalo vzdělávání pomocí distanční výuky. Dovoluji si Vás požádat o vyplnění krátkého, anonymního dotazníku, který mi velice pomůže při zpracování anketního šetření, kterým se nyní zabývám.

Moc bych Vám chtěla poděkovat za váš čas a za vyplnění tohoto anketního šetření.

Seznámení s dotazníkem?

Příložený dotazník se skládá ze tří otázek, které se zabývají právě výtvarnou výchovou a distanční výukou. Tyto tři otázky jsou otevřené, a proto bych vás chtěla poprosit o stručnou a jasnou odpověď.

Dotazníková část

1. Jaké techniky a postupy s papírem byly ve výtvarné výchově při nařízeném distančním vzdělávání vámi nejvíce využívány?

Vytrhávání papíru, koláže, stříhání a lepení, práce se zmizíkem

2. Jaké techniky a postupy se vám nejvíce osvědčily?

3. Jaké naopak techniky a postupy se vám nejméně osvědčily?

Letní okno

křížovka

Jaké je druhé písmenko z tohoto povolání?

Jaké je čtvrté písmeno?

Křížovka

Třetí písmeno, které je v názvu tohoto oděvu?

Jaké je třetí písmeno?

Zdroje

- Plavčík: Nálepka Pixerstick Plavčík muž - PIXERS.CZ. Pixers® • Žijeme pro změnu [online]. Copyright © RATOCA [cit. 15.02.2023]. Dostupné z: <https://pixers.cz/nalepky/plavcik-muz-51856048>
- Bazén: Bazén Azuro Ibiza 525 - oválné těleso | Mountfield.cz. Mountfield - specialista č.1 pro vaši zahradu | Mountfield.cz [online]. Copyright © 2001 [cit. 15.02.2023]. Dostupné z: <https://www.mountfield.cz/bazen-azuro-ibiza-525-ovalne-teleso-3bza1085>
- Šaty: A Letní šaty s květy bílé a modré - trendy-obleceni.cz. Trendy oblečení a společenské šaty [online]. Dostupné z: <https://www.trendy-obleceni.cz/letni-saty/letni-saty-s-kvety-bile-a-modre/>
- Klobouk: Slaměný klobouk 20.léta Boater | PARTYON.cz. Karnevalové kostýmy, masky a párty doplňky | PARTYON.cz [online]. Copyright © PARTYON.cz, všechna práva vyhrazena [cit. 15.02.2023]. Dostupné z: <https://www.partyon.cz/panske-doplanky-30-leta-mafiani-gangsteri/slameny-klobouk-20-leta-boater/>

Módní návrhář

Krátká přehlídka nejrůznějších modelů

Módní návrhář své modely nejprve musí podle své fantazie přenést na papír. Těmto nákresům se říkají skici.

Módní návrhář Paco Rabanne navrhnul šaty z recyklovaného materiálu, a tím je plast.

Dostupné z: <https://www.tyden.cz/rubriky/relax/moda-a-styl/paco-rabanne-navrhar-ktery-usije-saty-z-cehokoliv-504880.html>

Papírové šaty, které navrhnul Andy Warhola.

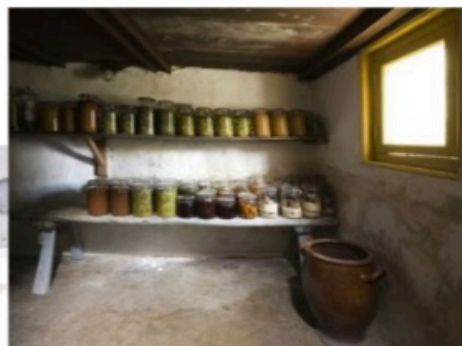

Dostupné z: https://www.idnes.cz/onadnes/moda/historie-papiru-v-mode.A161024_141557_modni-trendy_brv

Spíž

Kombinovaná technika- trhání papíru, koláž

Kde všude je možné skladovat potraviny?

Pravidla pro skladování potravin ve spíži

- Spíž by měla mít odvětrávání ven např. menší okno.
- Okno ve spíži by mělo být zakryté sítí proti hmyzu.
- Police by měly být pokryté obalem, aby se daly snadno udržovat.
- Některé potraviny je možné skladovat třeba i rok. Mohou to být např. marmelády či kompoty.
- Spíž by měla být přehledná, a tedy například mouky by měly být všechny u sebe.
- Na nižších policích se nacházejí potraviny, které bereme denně. Na vyšších policích naopak potraviny, které denně nepotřebujeme.

Zdroje

- Lednice- Lednice LG - Můj e-shop. Vítejte v našem obchodě - Můj e-shop [online]. Dostupné z: <https://celestin.shoptetak.cz/lednice-lg/>
- Spíž- Praktická spíž součástí bytu – vperine.cz. vperine.cz – Rozpravy o bydlení a životním stylu [online]. Dostupné z: <https://vperine.cz/prakticka-spiz-soucasi-bytu/>
- Sklep- Je vůbec možné zbavit sklep účinně vlhkosti a jak sklepy sanovat - ČESKÉSTAVBY.cz. ČESKÉSTAVBY.cz - vše o stavbě, zahradě a bydlení [online]. Dostupné z: <https://www.ceskestavby.cz/clanky/je-vubec-mozne-zbavit-sklep-ucinne-vlhkosti-a-jak-sklepy-sanovat-27830.html>
- Pravidla pro spíž- Tak to bylo před 60 lety: Spíž a chladnička :: Přinášíme vám informace, které dávají smysl. časopis czech industry [online]. Copyright © 2013 [cit. 15.02.2023]. Dostupné z: <https://www.casopisczechindustry.cz/products/tak-to-bylo-pred-60-lety-spiz-a-chladnicka/>

Zamrzlá vločka

Kombinovaná technika- malba, rezerváž solí

Popišme si roční období

- Vyjmenujme si jednotlivé měsíce a správně je zařadíme do ročních období.
- Řekněme si, jaké aktivity lze dělat v různých ročních obdobích.
- Jak se nám během těchto ročních období mění počasí?

Co asi znamená “*snowflake*”?

- Odkaz na video s hudbou zde:
<https://www.youtube.com/watch?v=tbbKjDjMDok>

Zdroje

- Just a moment.... Just a moment... [online]. Dostupné z: <https://pixabay.com/cs/illustrations/rocn%C3%AD-obdob%C3%AD-jaro-l%C4%9Ato-podzim-zima-7299479/>

Pan strom

Grafika- tisk vidličkou

1.

2.

3.

4.

Zdroje

- Smrk ztepilý - Tipy do lesa - Vojenské lesy a statky dětem. Úvodní stránka - Vojenské lesy a statky dětem [online]. Copyright © 2016 VLS ČR, s.p. V [cit. 22.02.2023]. Dostupné z: <https://deti.vls.cz/cz/tipy-do-lesa/zivot-v-lese/stromy/smrk-ztepily>
- Modřín opadavý (evropský) - Tipy do lesa - Vojenské lesy a statky dětem. Úvodní stránka - Vojenské lesy a statky dětem [online]. Copyright © 2016 VLS ČR, s.p. V [cit. 22.02.2023]. Dostupné z: <https://deti.vls.cz/cz/tipy-do-lesa/zivot-v-lese/stromy/modrin-opadavy-evropsky>
- ABIES ALBA Mill. – jedle bělokora / jedľa biela | BOTANY.cz. BOTANY.cz - Zajímavosti ze světa rostlin [online]. Copyright © 2023 BOTANY.cz [cit. 22.02.2023]. Dostupné z: <https://botany.cz/cs/abies-alba/>
- Borovice lesní - Tipy do lesa - Vojenské lesy a statky dětem. Úvodní stránka - Vojenské lesy a statky dětem [online]. Copyright © 2016 VLS ČR, s.p. V [cit. 22.02.2023]. Dostupné z: <https://deti.vls.cz/cz/tipy-do-lesa/zivot-v-lese/stromy/borovice-lesni>

Paní zima

Kombinovaná technika- malba, trhání a tvarování papíru

Bratři Grimmové- Paní zima

- Byla jedna vdova a ta měla dvě dcery, ze kterých byla jedna krásná a pilná a ta druhá ošklivá a líná. Ale ta ošklivou a línou měla daleko raději, protože to byla její vlastní dcera, tu druhou jen proháněla, aby zastala všechnu práci a v domě byla jen za popelku. Ubohá dívka denně sedávala na studni u cesty, kde předla tak usilovně, až jí prýštila krev z prstů. Jednou se stalo, že měla přadeno celé krvavé a tu se sklonila nad studni, aby je vyprala ve vodě, ale ono jí vypadlo a spadlo dolů. Děvče plakalo a běželo k maceše a vyprávělo jí o tom neštěstí. Ale macecha mu hrubě vyčinila a pravila nemilosrdně: „Když ti přadeno spadlo dolů, tak ho pěkně přineseš zpět!“ Tak šla dívka zpět ke studni a nevěděla si rady, až nakonec ze strachu před matkou do studny skočila, aby přadeno přinesla. Ztratila vědomí, a když přišla opět k sobě, ležela na jedné krásné louce, na které rostlo tisíce květů, a na nebi zářilo slunce.
- Dívka se po té louce vydala, až přišla k peci, která byla plná chleba a ten na ni zavolal: „Vytáhni mne, děvče, ven, ať se nespálím!“ Tak přistoupila k peci a bochníky jeden po druhém vyťahala ven. Potom šla dál, až přišla k jabloni, která byla jablíčky zcela obsypaná a volala na ni: „Setřes ze mne ta jablíčka, děvče, už jsou zralá!“ Tak stromem zatřásla a jablíčka padala, jakoby pršela a třásla tak dlouho, dokud na jabloni nezůstalo jediné. Když jablíčka posbírala na jednu hromadu, kráčela dál. Konečně přišla k nějaké chaloupce, ze které vykukovala jakási stařenka a ta vám měla tak velké zuby, až z toho bylo jednomu úzko a dal by se na útek. Ale stařenka zavolala: „Čeho se bojíš milé dítě? Zůstaň u mne. Když v domě řádně zastaneš všechnu práci, dobře se ti povede. Zvláště musíš dbát na to, abys mi řádně natřásla peřiny, až z nich budou létat pírká, to potom na světě sněží, neboť já jsem Paní Zima.“ Protože k ní stařenka promluvila tak přátelsky, dívka se zmužila a souhlasila a do služby nastoupila. O vše pečovala k stařenčině spokojenosti a natřásala peřiny, že z nich pírká létala jako sněhové vločky. Díky tomu si u stařenky žila spokojeně, neslyšela od ní za celé dny žádné ošklivé slovo a jídla i pítí měla dostatek.
- A běžel čas, jak bývá jeho zvykem, neúprosně a bez ustání.

- Za nějaký čas dívka posmutněla a zprvu sama nevěděla, co jí schází, ale nakonec pochopila, že se jí stýská po domově, i když tady se má tisíckrát lépe než doma, přece se jí po lidech stýskalo. Nakonec pravila Paní Zimě: „Matičko Zimo, sednul na mne stesk po domově, a i když se u vás mám tak dobře, nemohu tu déle zůstat, musím nahoru za svými.“ Paní Zima odvětila: „To se mi líbí, že si přeješ vrátit se domů, a protože jsi mi tak věrně sloužila, já sama tě vyprovodím.“ Vzala ji za ruku a vedla k vysoké bráně. Brána se před nimi otevřela, a když pod ní dívka procházela, tu se spustil zlatý déšť a celou ji pokropil zlatem od hlavy až k patě. „To máš za to, že jsi byla po všechen čas tak pilná.“ řekla Paní Zima a podala jí přadeno, které jí tenkrát spadnu do vody. Potom se brána zavřela a dívka se ocitnula zase nahoře na Božím světě, nedaleko od domu macechy. Když přišla na dvůr, seděl na studni kohoutek a zavolal: „Kykryký, naše Zlatěnka se nám vrátila.“ Vešla dovnitř do domu, a protože přišla celá pokrytá zlatem, macecha i sestra ji dobře přijaly. Vyprávěla jim, co se jí přihodilo a když matka slyšela, jak k tomu velkému bohatství přišla, nepřála si nic jiného, než podobné štěstí opatřit i své ošklivé a líné dceři.
- Ta si musela také sednout na studnu a přísti, aby i její vřetánko zkrvavělo, píchla se do prstu a k tomu ještě ruce strčila do šipkových růží. Potom přadénko hodila do studny a sama skočila za ním. Jako její sestra se ocitla na překrásné louce a toutéž stezkou kráčela dál. Když přišla k peci, volal na ni chleba: „Vytáhni mne! Vytáhni mne! Jinak se spálím, pečú se už moc dlouho!“ Ale ta lenošivá dívka odpověděla: „To tak, abych se celá ušpinila!“ a šla pryč. Potom přišla k jablůnce, která na ni volala: „Zatřes mnou! Zatřes mnou! Ta jablka jsou všechna zralá!“ Ale dívka odvětila: „Ty jsi mi dobrá, ještě mi nějaké spadne na hlavu!“ a šla pryč. Když přišla k chaloupce Paní Zimy, nebála se, protože o jejich obrovských zubech už slyšela, a rovnou se k ní přihlásila do služby. První den se přemohla a byla pilná a poslouchala Paní Zimu, když jí něco poručila, neboť myslela na zlato, které bude její odměnou. Ale druhého dne si už trochu zalenošila, toho třetího ještě o trochu více, to už se jí ráno moc vstávat nechtělo. A postel Paní Zimy taky nepopravila, jak se patřilo, a peřinu řádně nenatřásla, nelítala z ní žádná pírká.
- To se Paní Zimě znelíbilo, a tak dívce službu vypověděla. Ale ta byla spokojená, neboť se těšila, že teď na ni poprší zlatý déšť. Paní Zima ji zavedla k bráně, ale když pod ní dívka stála, místo zlata se na ní vylil celý kotel smůly. „To je odměna za tvoji službu!“ řekla Paní Zima a brána se zavřela. Tak přišla dívka domů, ale byla celá pokrytá smůlou, a kohoutek, který seděl na studni, zavolal: „Kykryký, naše Smolka je opět doma.“
- Ta smůla na té zlé a lenošivé dívce ulpěla na celý její život a nikdy se jí už nezbavila.

Zdroje

- HULPACH, Vladimír. Bratři Grimmové - nejkrásnější pohádky. Ilustroval Petr ROB, ilustroval Milada KUDRNOVÁ, ilustroval Tomáš ŘÍZEK. Čestlice: Rebo, 2004. ISBN 80-7234-362-9.

Co ve mně najdeš

dekalk

Zdroje

- Just a moment.... Just a moment... [online]. Dostupné z: <https://pixabay.com/cs/photos/mraky-tyorba-mraků-nebe-b%C3%ADlý-modrý-373213/>
- Grafologie a Psychologie: David Mitchell: Atlas mraků. Grafologie a Psychologie [online]. Dostupné z: <http://ografologii.blogspot.com/2013/01/david-mitchell-atlas-mraku.html>
- Fotografie „Mraky divně tají...“ | Galerie Megapixel. Megapixel.cz | Váš foto a video specialista | 📷 Megapixel [online]. Copyright © 2001 [cit. 23.02.2023]. Dostupné z: <https://www.megapixel.cz/foto/295277>

Napálená liška

Kombinovaná technika- malba vodovými barvami, skládání harmoniky

F. Hrubín- Pohádka o chytrém Budulínkovi

- Budulínek na okýnku sedí, čeká na maminku, z lesa liška ryšavá pod okýnkem postává, lichotí se, lichotí: „Proč bys, milý Budulínku, proč bys čekal na maminku, pojedem jí naproti, sedni si mi na ocásek, nezkřívím ti ani vlásek.“ „Liško, liško, ty jsi mluvka, nevěřím Ti ani slůvka.“ „I mlč! Žes tak hodný klouček, zavezu tě na palouček, celý rok tam slunce svítí, celý rok tam voní kvítí, tam si jistě Budulínku, nevzpomeneš na maminku!“ Liška už se tlapkami o okýnko opírá. Budulínek bez mámy strachy, strachy umírá. Neví, jak se lišky zbaví. A tu dostal nápad. Praví: „Povezu se s tebou rád, chci však ještě ochutnat že zahrádky jablíčko. Přines mi je, lištičko!“ „Pojedeš pak?“ „Ano, liško, až budu mít plné břicho!“ V zahrádce je liška hned: „Dej jablíčko, jabloni!“ Jabloň samý bílý květ, k lišce větve nakloní: „Jestli liško čekat chceš, pak jablíčko dostaneš, Jen co květy na zem shodím, jen co zelenáčky zrodím, jen co svoje mladé plody na sluníčku vychováám, a pak jablíčko ti dám, čekei , rostou jako z vodv!“ „Dobrá.

Jaká liška byla? Jaké měla vlastnosti?

Postup výroby lišky

1.

Vezmeme si před sebe oranžový papír, který před námi leží na výšku.

2.

Papír si přeložíme na polovinu tak, aby rohy i strany byly přesně na sobě.

3.

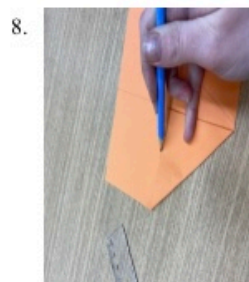
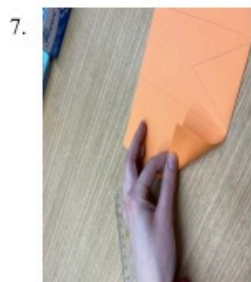
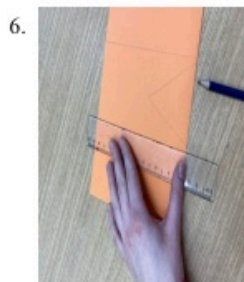

Nyní si vezmeme pravítko a obyčejnou tužku. Vedeme kolmici od spodní strany. Kolmice je vzdálena zhruba 5 cm od kraje papíru.

4.

Opět si vezmeme pravítko a zvolíme si libovolnou různoběžku ke krajnici papíru. Různoběžka nám začíná vedle kolmice, kterou jsme narýsovali v bodu číslo 3.

Zdroje

- Pohádka: Pohádka o chytrém Budulínkovi / Říkadla a básničky | ProMaminky.cz. ProMaminky.cz - články, hodnocení a všechno pro maminky [online]. Copyright © 2013 [cit. 23.02.2023]. Dostupné z: <https://www.promaminky.cz/rikadla-a-basnicky/pohadkove-22/pohadka-o-chytre-m-budulinkovi-7398>
- Obrázek lišky: Liška obecná (šelma) – Wikipedie. [online]. Copyright ©2008. 62 s. [cit. 23.02.2023]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Liška_obecná_%28šelma%29